

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально-науковий інститут економіки

(інститут)

Фінансово-економічний факультет

(факультет)

Кафедра туризму та економіки підприємства

(повна назва)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеня бакалавра

(бакалавра, магістра)

здобувача вищої освіти Папченка Олександра Олеговича

(ПІБ)

академічної групи 242-21-1

(шифр)

спеціальності 242 Туризм

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Туризм»

(офіційна назва)

на тему «Розвиток волонтерського туризму в місті Самар»

(назва за наказом ректора)

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
кваліфікаційної роботи	Герасименко Т.В.			
розділів:				
1. Аналітичний	Герасименко Т.В.			
2. Проектний	Герасименко Т.В.			
Рецензент				
Нормоконтролер	Безугла Л.С.			

Дніпро
2025

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри туризму та
економіки підприємства
(повна назва)
Л.С. БЕЗУГЛА
(підпис) (ініціали та прізвище)
« » 2025 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеня бакалавра
(бакалавра, магістра)

здобувача вищої освіти Папченка О. О. академічної групи 242-21-1
(прізвище та ініціали) (шифр)

спеціальності 242 Туризм
(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Туризм»
(офіційна назва)

на тему «Розвиток волонтерського туризму в місті Самар»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від 01.05.2025 р. № 330-с

Розділ	Зміст	Термін виконання
Аналітичний	Передумови розвитку волонтерського туризму в місті Самар	12.05.2025 р.
Проектний	Перспективи розвитку волонтерського туризму в місті Самар	10.06.2025 р.
Оформлення кваліфікаційної роботи бакалавра		13.06.2025 р.

Завдання видано _____
(підпис керівника)

Т. В. Герасименко
(ініціали та прізвище)

Дата видачі 28.04.2025 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 16.06.2025 р.

Прийнято до виконання _____
(підпис здобувача вищої освіти)

О. О. Папченко
(ініціали та прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКОГО ТУРИЗМУ В МІСТІ САМАР	8
1.1 Розвиток волонтерського туризму в Україні	8
1.2 Аналіз процесу інтеграції внутрішньо переміщених осіб у місті Самар	15
1.3 Оцінка організаційних ресурсів БО «Гордість нації ЮА» для реалізації волонтерського проєкту з облаштування прихистку	21
РОЗДІЛ 2. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКОГО ТУРИЗМУ В МІСТІ САМАР	30
2.1 Організаційні аспекти створення волонтерського табору	30
2.2 Розробка кошторису організації волонтерського табору	38
2.3 Оцінка соціально-економічної значущості проєкту «Волонтерський табір» як перспективного напрямку розвитку волонтерського туризму в місті Самар	41
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53

ВСТУП

Актуальність теми кваліфікаційної роботи бакалавра.

Волонтерський туризм є однією з найдинамічніших і перспективних форм туризму, яка не лише сприяє розвитку місцевих громад, а й дозволяє туристам активно долучатися до соціальних ініціатив, покращуючи умови життя в тих регіонах, де вони перебувають. Ця форма туризму поєднує в собі елементи добровільної допомоги з пізнавальними та культурними аспектами подорожей. В останні роки в Україні спостерігається зростання інтересу до волонтерських ініціатив, що сприяє розвитку волонтерського туризму, особливо в малих і середніх містах, таких як місто Самар.

Місто Самар, з його багатою історією та культурною спадщиною, має значний потенціал для розвитку волонтерського туризму, що може не тільки покращити соціально-економічну ситуацію в регіоні, але й зробити місто привабливим для міжнародних туристів та волонтерів. Враховуючи важливість соціальних ініціатив та інтеграцію волонтерських проєктів у туристичну діяльність, розвиток волонтерського туризму стає не лише актуальним, але й необхідним для сталого розвитку міста.

Актуальність теми роботи «Розвиток волонтерського туризму в місті Самар» визначається зростаючим інтересом до цієї форми туризму як інструменту соціального розвитку та культурного обміну. В умовах глобалізації та соціальних змін все більше людей шукають можливості для участі в волонтерських проєктах за кордоном або в межах своєї країни, що дозволяє поєднати відпочинок з корисною діяльністю. Волонтерський туризм не тільки допомагає зберігати й покращувати культурну спадщину, але й активно підтримує місцеві громади в подоланні соціальних та економічних проблем.

Для міста Самар розвиток волонтерського туризму є важливим кроком у підвищенні соціальної активності мешканців, залученні інвестицій, покращенні інфраструктури та підвищенні рівня туристичної привабливості.

Це дозволяє не тільки залучити туристів з інших регіонів та країн, а й формує нову культурну та соціальну цінність для місцевих жителів, стимулюючи їх активну участь у розбудові рідного міста. Тому дослідження можливостей та перспектив розвитку волонтерського туризму в м. Самар є надзвичайно важливим для формування довгострокових стратегій розвитку міста, підвищення його соціальної та економічної стабільності.

Актуальність, теоретична і практична значущість вказаних питань зумовили вибір теми, мету й завдання кваліфікаційної роботи бакалавра.

Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є аналіз передумов і перспектив розвитку волонтерського туризму в місті Самар, оцінка соціально-економічного впливу волонтерського табору як інструменту соціальної інтеграції та розвитку міста, а також розробка організаційних та фінансових аспектів його реалізації.

Досягнення мети обумовило необхідність вирішення таких **завдань**:

- проаналізувати розвиток волонтерського туризму в Україні та його вплив на соціально-економічний розвиток регіонів;
- оцінити процес інтеграції внутрішньо переміщених осіб у місті Самар;
- оцінити потенціал благодійної організації «Гордість нації юа» для організації волонтерського туру з підготовки приміщень для прихистку ВПО;
- розробити організаційні аспекти створення волонтерського табору, включаючи планування заходів та необхідні ресурси;
- розробити кошторис організації волонтерського табору та виявити можливі джерела фінансування проєкту;
- оцінити соціально-економічну значущість волонтерського табору як перспективного напрямку розвитку волонтерського туризму в місті Самар.

Об'єкт дослідження – процес організації волонтерського туризму у місті Самар, залучаючи місцеву громаду та недержавні організації.

Предмет дослідження – розвиток волонтерського туризму в місті Самар, включаючи організаційні та соціально-економічні аспекти реалізації

волонтерських проєктів, зокрема волонтерського табору для підтримки внутрішньо переміщених осіб.

Унікальність дослідження полягає в інтегрованому підході до аналізу та розвитку волонтерського туризму в контексті соціальної інтеграції, що дозволяє формулювати практичні рекомендації для впровадження та підтримки волонтерських ініціатив.

Використані методи: аналіз і узагальнення – для вивчення поточного стану волонтерського туризму в місті Самар, зокрема організаційних, соціальних і економічних аспектів, а також для формулювання рекомендацій щодо вдосконалення організації волонтерських ініціатив; статистичний аналіз – для оцінки динаміки волонтерських потоків, специфіки попиту на волонтерські послуги та ефективності впровадження таких ініціатив у розвитку туризму міста; системний підхід – для комплексної оцінки волонтерського туризму як соціально-економічного явища та його впливу на розвиток міста Самар; SWOT-аналіз – для виявлення сильних і слабких сторін соціально-економічного розвитку міста Самар, визначення можливостей і загроз для розвитку волонтерського туризму, зокрема організації волонтерських таборів.

Апробація результатів. Результати дослідження опубліковані у Матеріалах II Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених: Розвиток туристичного бізнесу, економіки та підприємництва: виклики сьогодення 26–27 вер. 2024 р. за темою: «Можливості розвитку волонтерського туризму в Україні» [23].

Практичне значення дослідження полягає у розробці рекомендацій та заходів, спрямованих на розвиток волонтерського туризму в місті Самар. Зокрема, ці рекомендації допоможуть залучити волонтерів до участі в соціальних проєктах, що сприятиме інтеграції внутрішньо переміщених осіб і підтримці благодійних ініціатив, основні результати дослідження можуть бути використані: органами місцевого самоврядування для розробки стратегій розвитку волонтерського туризму, включаючи організацію волонтерських таборів, що дозволить залучити додаткові ресурси та підтримку для вирішення

соціальних проблем міста; неприбутковими організаціями громадського суспільства для розширення їх діяльності, залучення волонтерів і партнерів для реалізації соціальних проектів, які допоможуть вирішити соціально важливі завдання на місцевому рівні; туристичними операторами та підприємцями для створення інноваційних туристичних пропозицій, орієнтованих на волонтерський туризм, що сприятиме підвищенню туристичного потоку в місто, а також розвитку місцевої інфраструктури та послуг; освітніми закладами для проведення заходів, спрямованих на популяризацію волонтерського туризму, підвищення обізнаності про його соціально-корисні аспекти серед місцевих мешканців і туристів, а також сприяння формуванню позитивного іміджу міста.

Інформаційною базою дослідження стали праці вітчизняних та закордонних науковців з питань розвитку волонтерського туризму, соціальних аспектів волонтерства. Використано матеріали, що стосуються інтеграції внутрішньо переміщених осіб, розвитку благодійних організацій, а також програми та стратегії розвитку міста, які мають відношення до розвитку волонтерських ініціатив та підтримки соціально важливих проектів на місцевому рівні.

Структура роботи. Відповідно до мети, завдань та логіки дослідження кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, двох розділів, висновків та пропозицій і списку використаних джерел. Повний обсяг роботи становить 52 сторінки, 6 рисунків, 10 таблиць, 31 літературне джерело.

РОЗДІЛ 1

ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКОГО ТУРИЗМУ В МІСТІ САМАР

1.1 Розвиток волонтерського туризму в Україні

Волонтерський туризм, що поєднує подорожі з громадською діяльністю, стає все більш популярним як нестандартний спосіб мандрів, що водночас сприяє соціальному та екологічному розвитку. Ця тенденція, яка набирає обертів, нерідко передбачає поїздки мешканців розвинених країн до регіонів із нижчим рівнем економічного розвитку з метою участі в ініціативах, спрямованих на покращення місцевої ситуації. Попри благородні наміри, взаємодія волонтерства та туризму має неоднозначні наслідки: вона може приносити як користь, так і викликати певні ризики [9].

Образ волонтерського туризму часто асоціюється з ініціативами, що включають будівництво шкіл, надання медичних послуг або охорону навколишнього середовища у віддалених регіонах. Його нерідко подають як модель, що приносить взаємну вигоду: мандрівники здобувають новий культурний досвід, а місцеве населення отримує додаткові ресурси та підтримку. Однак реальність може виявитися значно складнішою. У деяких випадках фактичний вплив таких ініціатив не відповідає очікуванням організацій, які їх ініціюють, а позитивні зміни можуть виявитися короткочасними. Тому важливо критично оцінювати справжній ефект волонтерського туризму та аналізувати його вплив на приймаючі громади.

Волонтерський туризм розташований на стику між благодійністю та прагненням до нових вражень, дозволяючи мандрівникам не лише знайомитися з іншими культурами, а й активно брати участь у соціально значущих проектах. Багато хто сприймає цю діяльність як можливість зробити світ кращим, розвиваючи водночас власні навички та налагоджуючи міжнародні контакти. Віддаючи свій час і зусилля, учасники волонтерських

програм прагнуть сприяти сталому розвитку та допомагати людям, які цього потребують [12].

Попри благородні наміри, волонтерський туризм має і свої суперечливі аспекти. Критики зазначають, що короточасна участь волонтерів із мінімальним досвідом може мати більше негативних наслідків, ніж позитивних. Часто волонтери не володіють достатніми професійними навичками або знаннями про місцеву культуру, що може призводити до неефективного використання ресурсів чи навіть шкоди громадам, яким вони прагнуть допомогти. Додатково існує ризик створення залежності від волонтерських програм, що може перешкоджати розвитку місцевого ринку праці [20]. Тому особливо важливими є ретельний вибір проєктів, співвідношення між потребами громад і кваліфікацією волонтерів, а також довгостроковий підхід до впровадження змін.

Волонтерський туризм у деяких випадках може суттєво сприяти добробуту місцевих громад. Фахівці, такі як медики, інженери та викладачі, забезпечують доступ до послуг, яких бракує або які взагалі відсутні в регіоні. Вони передають свої знання та навички, сприяючи довготривалому розвитку [19]. Окрім цього, присутність волонтерів стимулює місцеву економіку через витрати на житло, харчування та інші послуги.

Успішно реалізовані волонтерські ініціативи можуть мотивувати громаду активніше долучатися до розв'язання місцевих проблем і розширювати можливості для її членів. Культурний обмін, що відбувається під час таких проєктів, сприяє взаєморозумінню та допомагає подолати стереотипи. Оптимальним варіантом є проєкти, що реалізуються у тісній співпраці з місцевими жителями, з урахуванням їхніх потреб і спрямовані на сталий розвиток [28].

Для самих волонтерів участь у таких ініціативах може стати глибоким особистісним досвідом, що виходить за рамки звичайного туризму. Вони не лише працюють пліч-о-пліч з місцевими жителями, а й занурюються в їхній побут, що допомагає краще зрозуміти інші культури та актуальні глобальні

проблеми, такі як бідність, екологічні загрози чи недоступність медичних послуг.

Крім того, волонтерство сприяє особистісному розвитку. Учасники здобувають нові навички, покращують свою адаптивність, удосконалюють знання іноземних мов. Вони також можуть відчувати глибоке задоволення від своєї діяльності, що зміцнює їхнє усвідомлення соціальної відповідальності. Часто така подорож стає поштовхом до подальшої активної громадянської позиції та залучення до благодійних ініціатив.

Водночас волонтерський туризм може мати і негативний вплив на громади. Однією з проблем є заміщення місцевих працівників некваліфікованими волонтерами, що позбавляє населення джерела доходу. Також існує ризик створення залежності від зовнішньої допомоги, коли громади покладаються на приїжджих добровольців, а не розвивають власні можливості [9].

Погано організовані проекти можуть не враховувати місцевий контекст, що призводить до невідповідних або нетривких результатів. Наприклад, будівництво школи без забезпечення її вчителями або створення водопостачальної системи без належного обслуговування може виявитися марною справою. Деякі ініціативи навіть звинувачують у використанні громади в комерційних цілях, зокрема так званий «волонтерський дитячий туризм», коли сирітські притулки утримуються за рахунок пожертв волонтерів, але не забезпечують належної турботи про дітей.

Не всі волонтери отримують очікуваний досвід. Короткострокові поїздки можуть залишити їх із відчуттям незначного впливу або невиконаних цілей. Деякі волонтери можуть розвинути «комплекс рятівника», коли вони починають сприймати себе як єдиних можливих помічників для менш розвинених регіонів, що сприяє утвердженню нерівності та упереджень [7].

Ще один важливий аспект – фінансова складова. Волонтерські поїздки можуть бути дорогими, адже програми часто включають значні організаційні витрати. Проте не завжди зрозуміло, як саме розподіляються ці кошти. Деякі

критики вважають, що спрямування грошей безпосередньо на місцеві ініціативи могло б бути більш ефективним. Окрім того, волонтери можуть зіткнутися з емоційними труднощами, адже соціальні проблеми, з якими вони працюють, часто не мають швидкого вирішення, що може викликати розчарування.

З точки зору етики, волонтерський туризм викликає низку питань. У деяких випадках він може бути використаний як спосіб отримання прибутку від добрих намірів людей, не обов'язково маючи реальний позитивний ефект для громад. Наприклад, фотографування з місцевими дітьми чи жителями без їхньої згоди і подальше поширення таких фото в соціальних мережах може бути неетичним та навіть принизливим для місцевих мешканців [6].

Щоб мінімізувати потенційні ризики, волонтерам варто ретельно обирати організації та програми. Важливо віддавати перевагу ініціативам, які працюють на довгостроковий розвиток громади, проводять належну підготовку учасників та мають прозору фінансову звітність. Проекти повинні бути спрямовані на передачу знань та навичок місцевому населенню, а не лише на разову допомогу, що не має тривалого впливу.

Волонтерський туризм є складним і неоднозначним явищем у сфері подорожей та міжнародної допомоги. За умови відповідального та етичного підходу він може приносити значну користь як громадам, так і самим волонтерам. Проте, якщо такі проекти реалізуються без врахування реальних потреб місцевого населення, вони можуть мати негативні наслідки [8].

Зважений підхід до волонтерського туризму, критичний аналіз його переваг і ризиків дозволяють зробити його справді ефективним інструментом для розвитку громад та особистісного зростання волонтерів. В Україні ця форма активності набуває дедалі більшої популярності завдяки численним ініціативам.

Однією з таких є проєкт «Волонтерські мандри Україною» є ініціативою волонтерського руху «Твори добро, Україно!», спрямованою на поєднання подорожей країною з волонтерською діяльністю. Учасники проєкту

відвідують різні регіони України, де беруть участь у соціальних та благодійних заходах, сприяючи розвитку місцевих громад. Зокрема, волонтери вже побували в Полтавській, Сумській та інших областях, де надавали допомогу місцевим жителям та організаціям.

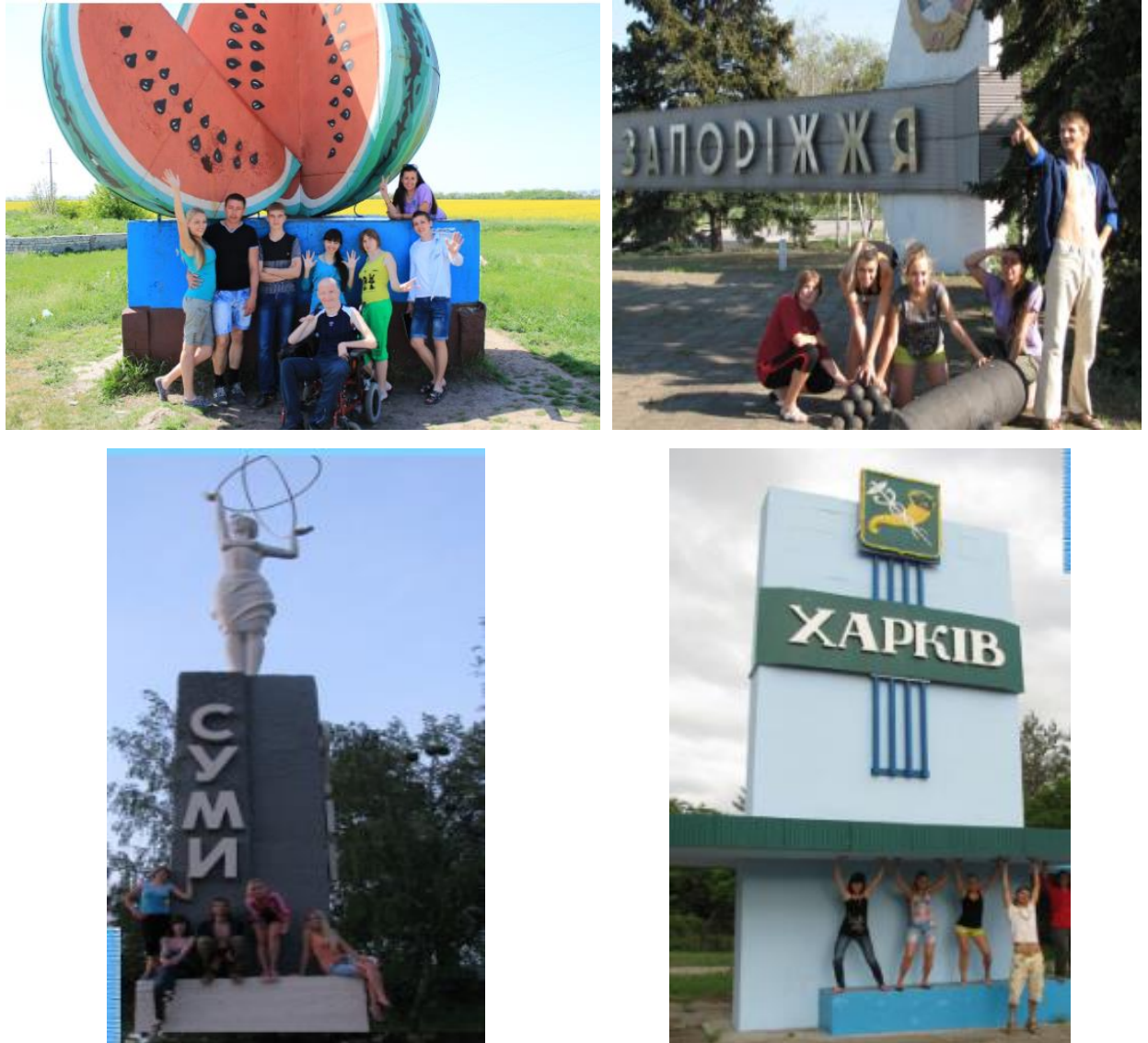

Рисунок 1.1 – Ініціативи з волонтерського туризму від ГО «ГУРТ»

Джерело: [23]

Цей проєкт демонструє ефективний підхід до волонтерства, поєднуючи його з пізнанням культурного та історичного багатства України. Волонтери не лише надають практичну допомогу, але й отримують можливість глибше ознайомитися з особливостями різних регіонів, що сприяє зміцненню національної єдності та взаєморозуміння. Такий формат діяльності підвищує

мотивацію учасників та сприяє сталому розвитку громад, які вони відвідують [23].

Волонтерські програми, реалізовані в межах проекту «Будуємо Україну Разом» (БУР), є прикладом інтегрованого підходу до вирішення соціально-економічних викликів у громадах України. Діяльність БУР спрямована на відновлення об'єктів соціальної інфраструктури, створення молодіжних просторів та підтримку осіб, які постраждали від військових дій.

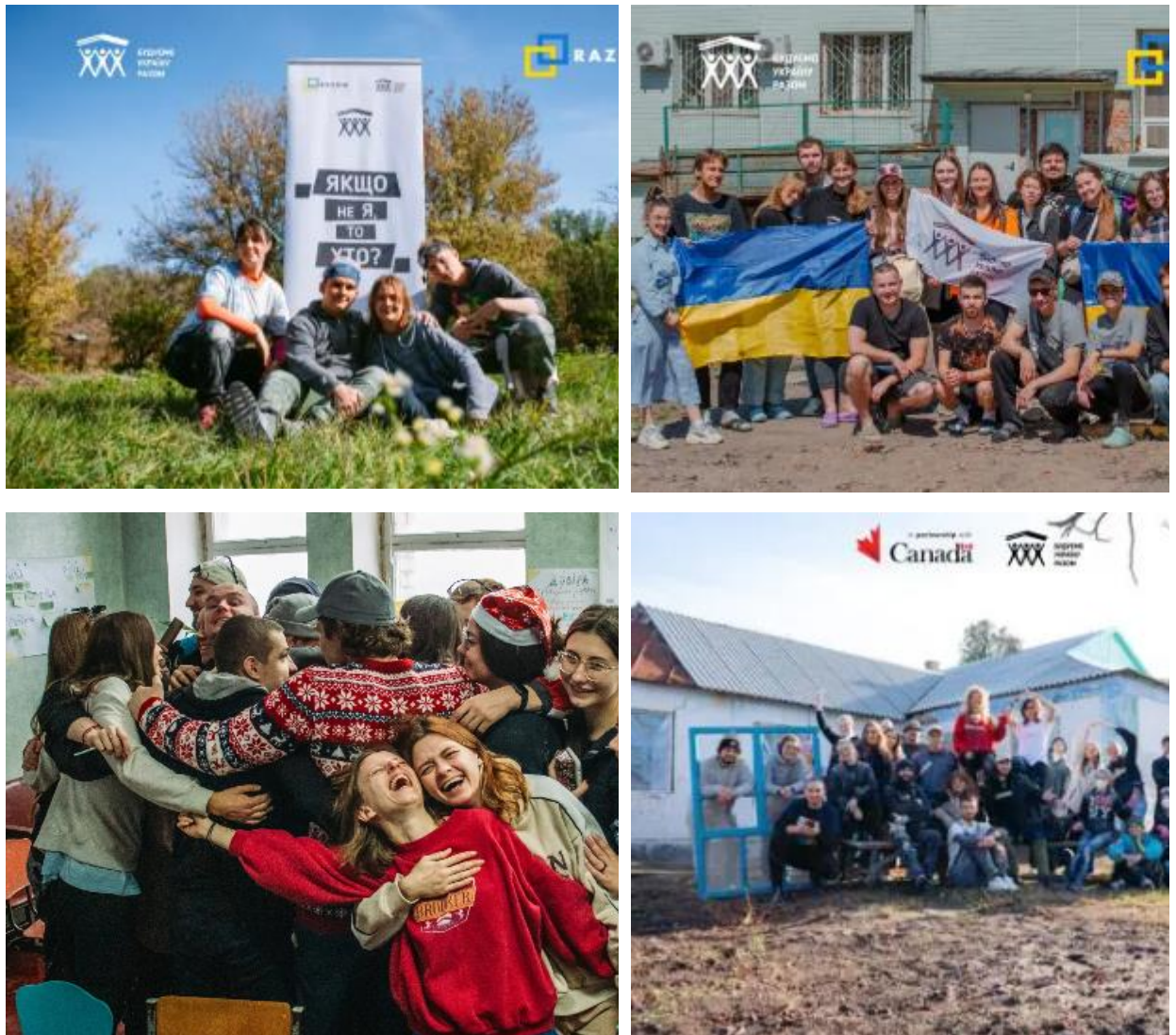

Рисунок 1.2 – Ініціативи з волонтерського туризму від ГО «Будуємо Україну разом»

Джерело: [5]

Основні формати волонтерських програм включають:

1. БУР-табір – короткострокові інтенсивні будівельні заходи, що тривають 7–10 днів, організовуються у невеликих містах або селах. Учасники з різних регіонів країни працюють над реконструкцією об'єктів, які мають значення для місцевих громад, таких як школи, фельдшерсько-акушерські пункти, житло для внутрішньо переміщених осіб, така програма сприяє не лише фізичному відновленню інфраструктури, а й формуванню міжрегіональної солідарності.

2. БУРчик та Толоки – це програми короткострокового волонтерства тривалістю 1–3 дні, орієнтовані на залучення місцевих жителів до швидкого косметичного ремонту об'єктів або прибирання зелених зон. Особливістю цього формату є можливість інтеграції великої кількості учасників у короткий час для вирішення нагальних завдань громади.

3. Довгострокове волонтерство – програма, що триває до трьох місяців, у межах якої волонтери реалізують освітні, культурні або соціальні ініціативи. БУР забезпечує волонтерів методологічною підтримкою, проживанням, харчуванням та стипендією. Такий формат сприяє зміцненню потенціалу громади завдяки розвитку молодіжних лідерів. БУР забезпечує своїх волонтерів усім необхідним для виконання завдань, включно з матеріалами, харчуванням, а також відшкодуванням транспортних витрат. Участь у програмах сприяє особистісному та професійному розвитку волонтерів, формуванню навичок командної роботи та соціальної відповідальності. Таким чином, діяльність БУР відіграє ключову роль у процесах відновлення та розвитку українських громад в умовах сучасних соціально-економічних викликів [5].

З початком повномасштабного вторгнення в Україні міста стали осередками активної волонтерської діяльності. Громадські організації, бізнеси та окремі громадяни об'єднали зусилля для надання гуманітарної допомоги, підтримки внутрішньо переміщених осіб, плетіння маскувальних сіток, збору коштів для Збройних Сил України та забезпечення логістики важливих вантажів. Волонтерські штаби швидко сформувалися в багатьох регіонах,

демонструючи приклад самоорганізації та солідарності. Такі ініціативи стали ключовими для зміцнення тилу та підтримки життєдіяльності громад в умовах війни [2].

Волонтерська діяльність набула масштабного розвитку по всій Україні, і місто Самар (колишній Новомосковськ) не стало винятком. Громадські організації та ініціативні групи активно долучилися до збору гуманітарної допомоги, підтримки військових, плетіння маскувальних сіток та допомоги внутрішньо переміщеним особам. Місцеві волонтери організовували логістику важливих вантажів і надавали посильну підтримку громаді, демонструючи згуртованість, ініціативність і високий рівень соціальної відповідальності навіть у складних умовах війни.

1.2 Аналіз процесу інтеграції внутрішньо переміщених осіб у місті Самар

Місто Самар розташоване на заході Дніпропетровської області, у межах Нижньо-Самарського долинно-терасового району степової частини Лівобережного Придніпров'я. З геоморфологічної точки зору це рівнинна територія, утворена акумулятивними процесами, яку перетинає річка Самара. Рельєф місцевості характеризується поєднанням платоподібних рівнин, заболочених низин та річкової долини.

Демографічні показники свідчать про значне скорочення чисельності жителів. Станом на 12 грудня 2024 р., за даними реєстру територіальної громади, у місті проживає 61136 осіб. У 2021 р. населення становило 70230 осіб, що свідчить про помітне зменшення. Особливо негативна динаміка спостерігається протягом останнього року – 9 лютого 2024 р. зареєстровано 66280 осіб, тобто чисельність зменшилася на 5144 особи менш ніж за рік.

Останні роки, зокрема 2023-2024 рр., стали випробуванням для промисловості міста через ринкову нестабільність, логістичні виклики, залежність від експорту та зростання витрат на енергоносії. Ці фактори ускладнюють стабільне функціонування підприємств.

Сфера обслуговування міста перебуває на належному рівні розвитку. Мешканці мають доступ до медичних послуг, які надають міський центр первинної медико-санітарної допомоги, центральна міська лікарня та стоматологічна поліклініка.

Для задоволення щоденних потреб населення працює велика кількість магазинів, кафе, барів і ресторанів. Культурне дозвілля забезпечують палац культури та історичний музей. Фінансові послуги надають банківські установи.

З метою виявлення основних переваг, недоліків, можливостей і загроз для розвитку міста можна провести SWOT-аналіз (табл. 1.1), що стане основою для створення проєктів з соціально-економічного розвитку.

Таблиця 1.1 – Аналіз сильних та слабких сторін міста Самар

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Потужний промисловий сектор: легка, металургійна та харчова промисловість. 2. Конкурентоспроможна продукція на міжнародних ринках. 3. Наявність сировинної бази та кваліфікованих кадрів. 4. Впровадження екологічних технологій на промислових підприємствах. 5. Вигідне географічне розташування, наявність ключових транспортних артерій. 6. Інфраструктурна база для розвитку малого та середнього бізнесу. 7. Доступ до інклюзивної освіти, соціальна підтримка вразливих груп. 8. Наявність ключових об'єктів транспорту: залізничний та автовокзал. 9. Впровадження системи роздільного збору відходів.	1. Зниження ділової активності окремих підприємств унаслідок військової загрози. 2. Відтік трудових ресурсів через вимушену міграцію. 3. Обмежене фінансування, низький рівень оплати праці порівняно з м. Дніпро. 4. Висока залежність від великих підприємств, слабка диверсифікація економіки. 5. Забруднення довкілля через промислову діяльність та наслідки воєнних дій. 6. Відсутність електротранспорту (тролейбусів, трамваїв). 7. Високий рівень зношення комунальних мереж, потреба в оновленні систем водопостачання та каналізації. 8. Застарілий житловий фонд, необхідність капітальних ремонтів.

Джерело: сформовано автором

Аналіз можливостей і загроз (табл. 1.2) міста Самар дозволяє зробити висновок, що воно має значний потенціал для реалізації нових проєктів, спрямованих на соціально-економічний розвиток. Незважаючи на існуючі

виклики, зокрема військові та демографічні ризики, місто демонструє перспективи розвитку людського капіталу та оптимізації інфраструктури [4].

Особливо важливою є можливість об'єднання молоді для активної участі у волонтерських ініціативах. Створення волонтерських програм може стати основою для формування волонтерських таборів, які не лише сприятимуть згуртуванню громади, а й залучатимуть нові ресурси для розв'язання актуальних соціальних та інфраструктурних проблем. Така діяльність стане важливим внеском у підтримку місцевого населення та розвиток громадянського суспільства, а також підвищить роль молоді як рушійної сили позитивних змін у місті.

Таблиця 1.2 – Аналіз можливостей та загроз міста Самар

Можливості	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Зростання рівня життя та підвищення мінімальної заробітної плати. 2. Покращення якості медичних послуг. 3. Поповнення трудових ресурсів завдяки внутрішній міграції. 4. Будівництво об'їзної дороги для зменшення транспортного навантаження. 5. Зменшення негативного впливу на здоров'я населення завдяки ефективним заходам екологічного контролю. 6. Розвиток міжрегіональних та міжнародних зв'язків для покращення соціально-економічного стану. 7. Підтримка малого та середнього підприємництва через міські програми й ініціативи. 8. Оптимізація роботи Центру надання адміністративних послуг (ЦНАП). 9. Створення нових освітніх і спортивних закладів на вільних територіях. 10. Реалізація проєктів реконструкції парків і проєкт будівництва басейну для поліпшення умов життя громади. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Збройна агресія росії та обстріли міста з окупованих територій. 2. Руйнування житлових об'єктів, інфраструктури та промислових підприємств через бойові дії. 3. Демографічна криза та скорочення чисельності населення. 4. Брак коштів на капітальний ремонт технічної інфраструктури. 5. Нестабільність економіки міста через збройну агресію росії. 6. Брак медичних установ і спортивної інфраструктури.

Джерело: сформовано автором

У місті Самар, у зв'язку з триваючою широкомасштабною збройною агресією росії проти України та тимчасовою окупацією частини її територій, відзначається значний потік внутрішньо переміщених осіб (ВПО), така

ситуація зумовлює необхідність надання допомоги для вирішення їхніх нагальних проблем.

Через повномасштабне вторгнення російської федерації, яке розпочалося 24 лютого 2022 р., станом на 1 листопада 2022 р. на території Самарівської міської територіальної громади було зареєстровано 9,3 тисячі ВПО, з яких понад 8 тисяч прибули після початку повномасштабних бойових дій. Станом на 1 січня 2025 р. кількість ВПО зростає до 11,8 тисяч осіб [16].

Більшість ВПО потребують допомоги у таких сферах: вирішення житлових питань, отримання соціальної та матеріальної підтримки, працевлаштування, влаштування дітей у заклади дошкільної та загальної середньої освіти, доступ до медичних послуг та розв'язання інших актуальних проблем.

Таблиця 1.3 – Динаміка внутрішньо перемішених осіб у місті Самар

Показник	2021	2022	2023	2024
Всього ВПО:	3524	9347	10521	11813
– жінки;	1742	4382	5014	5533
– чоловіки;	1181	3195	3641	4084
– діти до 18 років;	427	1103	1237	1412
– люди похилого віку.	174	667	729	784
Орендують житло	154	4228	4623	5204
Проживають у прихистках	352	935	1052	1181

Джерело: [16]

Основні завдання Самарівської міської влади у підтримці ВПО полягають у:

- задоволення потреб ВПО у соціальній підтримці на території Самарівської міської територіальної громади;
- забезпечення доступу внутрішньо переміщених осіб до соціального захисту, медичних послуг та освіти;
- створення комфортних умов для проживання у спеціально визначених місцях компактного розселення;
- допомога у працевлаштуванні ВПО;

- зменшення соціальної напруги серед переселенців та місцевого населення;
- сприяння інтеграції та адаптації ВПО до нового середовища проживання [21].

Кількість внутрішньо переміщених осіб у Самарівській міській територіальній громаді зростає з 3,5 у 2021 р. до 11,8 тис. осіб у 2024 р. [10]. Це майже триразове збільшення, що свідчить про значний наплив людей через військову агресію та окупацію територій.

Склад ВПО – найбільшу частку становлять жінки – їх чисельність у 2024 р. сягнула 5,5 тис. осіб (майже половина від загальної кількості); чоловіків – 4,1 тис. осіб, дітей до 18 років – 1,4 тис. осіб, а людей похилого віку – 784. Понад 5,2 тис. осіб орендують житло, що свідчить про часткову можливість самостійного вирішення житлового питання. Водночас 1,2 тис. осіб проживає у прихистках, що становить близько 10% від загальної кількості ВПО у 2024 р. [21].

Співвідношення між тими, хто орендує житло, та тими, хто проживає у прихистках, демонструє, що не всі ВПО можуть дозволити собі оренду житла через обмежені фінансові можливості, що особливо стосується багатодітних родин, літніх людей та осіб, які втратили стабільне джерело доходу.

Для вирішення зазначених проблем необхідно розширювати мережу прихистків та забезпечувати їх належними умовами для тривалого проживання; сприяти створенню програм із часткової компенсації оренди житла для соціально вразливих категорій ВПО; залучати волонтерів і місцеві громади до організації допомоги переселенцям у пошуку тимчасового житла та побутового облаштування.

У міста Самар є багато приміщень на балансі міської влади, які можуть бути використані під прихистки для внутрішньо переміщених осіб. Для цього необхідно провести певні підготовчі роботи, а також здійснити ремонтні роботи, які можуть бути виконані професійними будівельниками. Однак перед тим, як почати ремонт, приміщення потребують очищення від сміття, пилу,

старих меблів та інших небажаних матеріалів, що залишилися після попереднього використання.

Для таких підготовчих робіт, які займають близько 4-5 днів, необхідно залучити волонтерів, основними завданнями волонтерів будуть:

- очищення приміщень від сміття та непотрібних матеріалів – волонтери допоможуть вивезти залишки старих меблів, коробки, поліетиленові плівки, будівельні відходи, залишки товарів чи іншого сміття, яке може заважати подальшому ремонту;

- демонтаж непотрібних конструкцій – потрібно буде здійснити демонтаж старих перегородок, некомплектних частин інтер'єру або технічних засобів, які вже не будуть використовуватися після ремонту;

- підготовка до наступних етапів – волонтери можуть також допомогти у сортуванні матеріалів, підготовці приміщень до наступного етапу ремонту, перенесенні інвентарю, допомозі у доставці необхідних будівельних матеріалів тощо.

Важливо зазначити, що для ефективної організації таких робіт необхідно мати чітку координацію волонтерської роботи. Вони повинні мати конкретні завдання, які легко виконуються протягом короткого часу, а також бути забезпечені усім необхідним для безпеки та зручності роботи (спеціальні рукавички, маски, мішки для сміття тощо).

Для цього важливо залучити організації, які мають досвід в управлінні волонтерськими групами. Недержавні організації міста Самар вже мають досвід залучення волонтерів для різних соціальних ініціатив. Вони можуть допомогти не лише в організації роботи, а й у мотивації волонтерів, а також у забезпеченні належних умов для їхньої діяльності.

Це дозволить організувати роботу волонтерів таким чином, щоб процес підготовки приміщень до ремонту був швидким, ефективним і безпечним, що сприятиме швидшому старту основних ремонтних робіт і, як наслідок, підготовці прихистків для внутрішньо переміщених осіб у найкоротші терміни.

У місті Самар активно функціонує багато неурядових неприбуткових організацій, які активно опікуються питаннями підтримки внутрішньо переміщених осіб. Ці організації надають допомогу в різних сферах, таких як житло, працевлаштування, соціальна адаптація, медичні послуги, гуманітарна допомога та інші нагальні потреби.

Серед найбільш активних організацій у цьому напрямку: Благодійна організація «Дім Милосердя», Громадська організація «Прометей», Благодійний фонд «Тепле серце», Громадська організацію «Не словом, а справою», Благодійний фонд «Гордість нації юа», Громадська організація «MedHelp» та багато інших [15].

Ці організації не лише активно надають необхідну допомогу внутрішньо переміщеним особам, але й мають досвід залучення волонтерів для організації різноманітних ініціатив, включаючи підготовку приміщень для прихистку. Їхня діяльність сприяє соціальній адаптації та інтеграції ВПО в нових умовах.

1.3 Оцінка організаційних ресурсів БО «Гордість нації ЮА» для реалізації волонтерського проєкту з облаштування прихистку

Благодійна організація «Благодійний фонд «Гордість нації Юа» є неприбутковою організацією, діяльність якої спрямована на надання активної підтримки громадянам, постраждалим від збройної агресії росії проти України. Кількість осіб, які потребують допомоги, на жаль, зростає з кожним днем, і фонд активно долучається до підтримки цих осіб, зокрема внутрішньо переміщених осіб (ВПО), що знайшли прихисток у Самар та його околицях.

Місія організації, що реалізується за підтримки військової адміністрації Новомосковської РДА, полягає в наданні гуманітарної допомоги та соціальної підтримки особам, які постраждали внаслідок збройного конфлікту. Благодійний фонд займається координацією діяльності з надання гуманітарної допомоги, що включає продукти харчування, засоби гігієни, одяг та інші

необхідні ресурси, спрямовані на забезпечення мінімальних умов життя для внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

Таблиця 1.4 – Інформація з Єдиного державного реєстру

ЄДРПОУ:	44890831
Назва:	БЛАГОДІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ «БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД «ГОРДІСТЬ НАЦІЇ ЮА» (БО БФ «ГОРДІСТЬ НАЦІЇ ЮА»)
Назва іноземною мовою:	CHARITABLE ORGANIZATION CHARITABLE FOUNDATION «NATION'S PRIDE UA» (COCF «N PRIDE UA»)
Організаційна форма:	Благодійна організація
Адреса:	51200, Дніпропетровська область, Самарівський район, місто Самар, вул. Гетьманська, буд. 43, кв. 121 Запис в ЄДР: 51200, Дніпропетровська обл., Самарівський р-н, м. Самар, вул. Гетьманська, буд. 43, кв. 121
Стан:	Зареєстровано
Дата реєстрації:	21.04.2022 (2 роки 9 місяців) Номер запису: 10022910200000044
Уповноважені особи:	Шкнай Ганна Іванівна - керівник
Засновники:	Іванов Олександр Олегович 51200, Дніпропетровська обл., Самарівський р-н, м. Самар, вул. Гетьманська, буд. 51, кв. 2 Країна громадянства: Україна Шкнай Ганна Іванівна 51200, Дніпропетровська обл., Самарівський р-н, м. Самар, вул. Героїв Чорнобиля, буд. 41 Країна громадянства: Україна Герасименко Тетяна Володимирівна 51200, Дніпропетровська обл., Самарівський р-н, м. Самар, вул. Гетьманська, буд. 43, кв. 84 Країна громадянства: Україна
Види діяльності:	88.99 Надання іншої соціальної допомоги без забезпечення проживання, н.в.і.у.
Контакти:	+38 (050) 342-50-69 +38 (068) 680-75-76 advokat.annaz@gmail.com

Джерело: [29]

Крім того, фонд організує адресну допомогу воїнам Збройних Сил України, надаючи підтримку нашим військовим у цей складний період. Співпраця з міжнародними партнерами, такими як World Central Kitchen, Razomforukraine, Благодійний фонд «Східна Європа», «Схід SOS», а також з десятками інших благодійних організацій дозволяє організації ефективно надавати якісну гуманітарну допомогу ВПО та необхідне тактичне спорядження для військових.

Особлива увага приділяється підтримці родин вимушених переселенців, серед яких значну частину складають діти. Фонд організує свята для дітей, включаючи анімаційні програми, конкурси та подарунки, створюючи атмосферу радості та підтримки в цей важкий час.

З початку своєї діяльності благодійна організація «Благодійний фонд «Гордість нації Юа» надала понад 60 тонн гуманітарної допомоги різного типу, включаючи продукти харчування, засоби гігієни, одяг, медичні препарати, дитячі товари та інші предмети першої необхідності для внутрішньо переміщених осіб та місцевих громадян, які опинились у скрутному становищі через збройну агресію росії. Поставки гуманітарної допомоги здійснюються як на місцевому рівні, так і в інші регіони України, що постраждали від військових дій.

Одним із значних досягнень організації стало облаштування двох прихистків для вимушених переселенців. Приміщення були приведені до належних умов для проживання, де забезпечено комфортні умови та безпеку для осіб, які втратили свої домівки через бойові дії. Це стало можливим завдяки підтримці волонтерів, донорів і партнерських організацій, з якими фонд співпрацює. Прихистки стали тимчасовими домівками для десятків родин, яким надано житло, їжу, засоби гігієни та іншу допомогу.

Волонтери Фонду активно залучаються до всіх етапів діяльності організації, від розподілу гуманітарної допомоги до організації та підтримки прихистків. Вони працюють над забезпеченням необхідних ресурсів для переселенців, організують доставку вантажів і допомагають створювати

побутові умови для тих, хто тимчасово оселився в нових місцях. Спільна робота волонтерів та інших організацій дозволяє досягти значних результатів у підтримці постраждалих від війни, забезпечуючи їх мінімальними умовами для проживання та виживання.

Рисунок 1.3 – Робочі моменти благодійної організації «Благодійний фонд «Гордість нації Юа»

Джерело: [17]

Фонд також активно працює над створенням синергетичного ефекту через згуртовані дії з іншими благодійними організаціями, партнерами та волонтерами, що значно посилює ефективність наданої допомоги. Це дозволяє не лише забезпечити людей необхідним, а й створити підтримуючу мережу, яка допомагає в умовах складної гуманітарної ситуації в Україні. Розширення співпраці з міжнародними організаціями, такими як World Central Kitchen і

Razomforukraine, дає можливість швидше реагувати на нові виклики, зокрема щодо гуманітарної допомоги та організації волонтерських ініціатив.

Завдяки згуртованим зусиллям, організація прагне не лише досягти короткострокових цілей, таких як допомога ВПО, а й сприяти стабільності та розвитку громади в довгостроковій перспективі. Віримо, що ці колективні зусилля допоможуть наблизити перемогу України в умовах триваючої війни з Росією та полегшити процес відновлення та реінтеграції постраждалих регіонів після закінчення конфлікту.

Структура управління громадською організацією «Гордість нації Юа» має кілька підрозділів, кожен із яких відповідає за певну сферу діяльності, необхідну для організації і проведення подій, культурних заходів та творчих проєктів. Всього у штатному розкладі БФ «Гордість нації Юа» працює 10 осіб.

Основні підрозділи Благодійної організації «Гордість нації Юа»:

1. Адміністративний підрозділ:

Голова організації (Ганна Шкнай) – керує організацією, визначає стратегію та загальні напрями діяльності, забезпечує координацію між усіма підрозділами та партнерами, відповідає за реалізацію основних проєктів.

Координатори проєктів (Тетяна Герасименко, Олександр Іванов) – займаються плануванням, організацією та реалізацією гуманітарних ініціатив, координують заходи та відстежують виконання термінів, працюють з волонтерами та партнерами.

2. Комунікаційний підрозділ:

Координатор з комунікацій (Мар'яна Лазуренко) – відповідає за внутрішні та зовнішні комунікації, включаючи медіа-зв'язки, рекламу та PR-стратегії. Вона також займається соціальними мережами та інформуванням громадськості про гуманітарні проєкти організації.

3. Логістичний підрозділ – координатор з логістики (Владислав Філько) – відповідає за організацію транспорту, доставку гуманітарної допомоги та розподіл ресурсів, також забезпечує умови для організації прихистків для вимушених переселенців.

4. Фінансовий підрозділ – бухгалтер (Тетяна Герасименко) – займається управлінням фінансами організації, веде облік коштів, складає фінансові звіти, планує бюджети для гуманітарних проєктів та здійснює контроль за витратами.

5. Технічний підрозділ – координатор з технічних питань (Михайло Швалюк) – забезпечує технічну підтримку проєктів, організовує роботу з обладнанням та матеріально-технічними ресурсами, що необхідні для ефективної реалізації гуманітарних ініціатив.

6. Волонтерський підрозділ – координатор волонтерів (Віталій Кравченко) – координує діяльність волонтерів, допомагає організовувати розподіл гуманітарної допомоги та інші заходи, зокрема підтримку прихистків та організацію свят для дітей. Він також організовує навчання та залучення нових волонтерів.

Структура управління благодійної організації представлена на рис. 1.4.

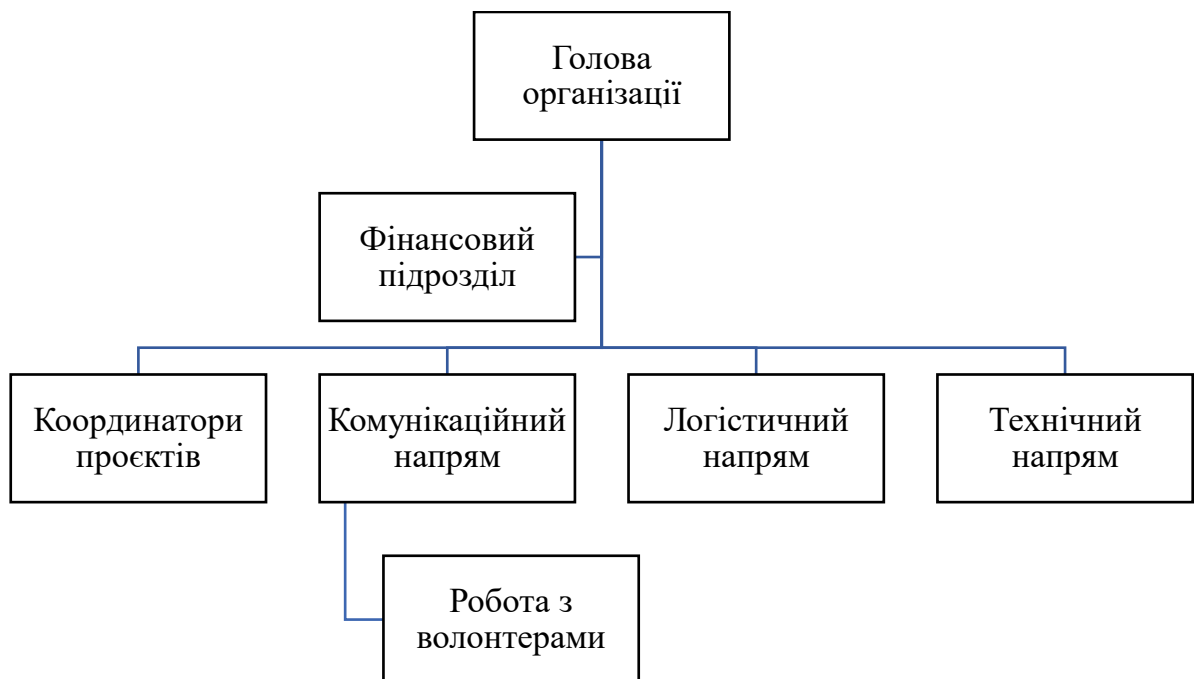

Рисунок 1.4 – Структура управління Благодійної організації «Гордість нації Юа»

Джерело: сформовано автором

1. Голова організації стоїть на чолі, ухвалює стратегічні рішення та організовує ефективну взаємодію між підрозділами.

2. Координатори проєктів реалізують основні ініціативи фонду, організовуючи гуманітарні місії, заходи для підтримки вимушених переселенців та військових.

3. Фінансовий підрозділ забезпечує стабільне фінансування проєктів і контроль за використанням коштів.

4. Комунікаційний підрозділ відповідає за інформування про діяльність організації, працює над залученням підтримки та партнерів.

5. Логістичний підрозділ та Технічний підрозділ займаються практичною організацією допомоги та забезпеченням необхідних умов для реалізації проєктів.

6. Волонтерський підрозділ активізує роботу волонтерів та організовує всі етапи допомоги тим, хто цього потребує.

З моменту свого створення Благодійна організація «Гордість нації юа» активно залучала волонтерів до своєї діяльності, розуміючи важливість спільних зусиль для досягнення поставлених цілей. Волонтери стали незамінною частиною організації, допомагаючи реалізовувати ключові проєкти, спрямовані на підтримку постраждалих від кризових ситуацій, облаштування прихистків, надання гуманітарної допомоги та організацію соціальних і культурних заходів для дітей. Завдяки їхній відданості і прагненню до змін організація змогла ефективно працювати на благо громади і допомагати тим, хто цього найбільше потребує.

Найбільша частка волонтерів була залучена до проєктів з формування та видачі гуманітарної допомоги, що відображає наявність важливого попиту на допомогу та необхідність в організації великих масштабних ініціатив. Це також може бути частиною стратегічного напрямку для залучення більше волонтерів для турів, зокрема тих, хто хоче допомогти у відновленні або наданні підтримки постраждалим.

Таблиця 1.5 – Динаміка залучення волонтерів БО «БФ «Гордість нації юа»

Категорія (проекти)	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Загальна кількість волонтерів, з них:	64	42	32
- жінок;	40	28	18
- чоловіків;	24	14	14
- місцеві мешканці;	35	22	15
- ВПО;	15	10	8
- проживають в інших містах.	14	10	9
Задіяних у проєктах, у т.ч.:			
- формування та видача гуманітарної допомоги;	44	29	22
- облаштування прихистків;	6	5	3
- організація дитячих майстер-класів та свят.	14	8	7

Джерело: за внутрішньою документацією БО «БФ «Гордість нації юа»

Облаштування прихистків – оскільки цей напрямок залучає менше волонтерів, він може бути оптимізований для більш інтенсивного залучення волонтерів з інших міст або інших організацій. Організація дитячих майстер-класів та свят – хоча цей напрямок має значний потенціал для залучення волонтерів, відсоток задіяних осіб дещо зменшився у 2024 р. Водночас він залишається цікавим напрямом для волонтерських турів, особливо для тих, хто хоче активно долучатися до культурних або соціальних ініціатив. Протягом своєї діяльності Благодійна організація «Гордість нації юа» активно залучала волонтерів, з якими, як правило, укладалися волонтерські договори. Ці договори формували офіційні трудові відносини, що дозволяли забезпечити належний рівень організації роботи та відповідальності волонтерів. Однак, у випадках, коли волонтери працювали на короткострокових або одноразових проєктах, договірні відносини не завжди були формалізовані, що інколи ускладнювало відслідковування та оцінку ефективності їхньої роботи. Тим не менше, навіть у таких випадках, організація підтримувала активну співпрацю з волонтерами, надаючи їм необхідну підтримку та ресурси для виконання завдань. Благодійна організація «Гордість нації юа» у своїй діяльності з

волонтерами керується Законом України «Про волонтерську діяльність» [1] із змінами та доповненнями, внесеними Законом України, що забезпечує дотримання правових норм, захист прав волонтерів та належну організацію їхньої роботи відповідно до чинного законодавства. Потенціал для організації волонтерських турів:

1. Географічний потенціал – організація може залучити волонтерів з інших міст, зокрема для участі в гуманітарних проектах чи облаштуванні прихистків, що дозволяє організувати волонтерські тури.

2. Різноманітність проектів – враховуючи різні напрямки (від гуманітарної допомоги до організації свят), можна створити тури для волонтерів, які будуть включати участь у кількох проектах на різних етапах: від допомоги до організації культурних заходів, що надасть волонтерам можливість долучитись до великої кількості діяльності.

3. Профіль волонтерів – зауважено, що більшість волонтерів – це жінки, але наявність стабільної кількості чоловіків вказує на потенціал для залучення різних груп до більш специфічних проектів, таких як облаштування прихистків чи організація великих гуманітарних ініціатив.

Організація має потенціал для організації волонтерських турів, що дозволить не тільки розширити масштаби діяльності, а й збільшити залучення волонтерів з різних регіонів України для підтримки актуальних соціальних ініціатив. Благодійну організацію «Гордість нації юа» можна розглядати як координатора волонтерів та організатора волонтерського туру з виконання переремонтних робіт для прихистків у місті Самар та Самарівському районі. Завдяки накопиченому досвіду в організації гуманітарної допомоги та участі в облаштуванні прихистків для вимушених переселенців, організація здатна ефективно координувати процеси залучення волонтерів, організовувати їхню діяльність та забезпечувати належні умови для виконання проектів у зазначених регіонах. Її досвід у проведенні подібних заходів дозволяє створити комплексні рішення для вирішення соціальних проблем і підтримки місцевих громад.

РОЗДІЛ 2

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКОГО ТУРИЗМУ В МІСТІ САМАР

2.1 Організаційні аспекти створення волонтерського табору

Волонтерський туризм є потужним інструментом соціальної взаємодії, що дозволяє поєднувати добродійну діяльність із культурним та особистісним розвитком. Місто Самар та його мальовничі лісові локації у Самарівському районі мають значний потенціал для реалізації таких ініціатив. Завдяки залученню волонтерів до екскурсійної діяльності та передремонтних робіт у прихистках можна створити унікальний досвід, що сприятиме розвитку громади та підтримці тих, хто цього потребує.

Для формування пропозиції волонтерського туризму в місті Самар було розроблено два основні напрями:

1. Проведення волонтерських екскурсій та реабілітаційних заходів у лісах Самарівського району. Напрямок орієнтований на військовослужбовців, внутрішньо переміщених осіб (ВПО), волонтерів та інші категорії, які потребують відпочинку та психологічної реабілітації. Екскурсії містом Самар із залученням місцевих гідів дозволять краще пізнати історію та культуру регіону, а реабілітаційні активності у природних локаціях сприятимуть відновленню сил та створенню позитивного середовища для спілкування.

2. Залучення волонтерів для виконання передремонтних робіт у прихистку. Цей напрям передбачає організацію волонтерських турів із метою участі у підготовці приміщень для ремонтних робіт. Волонтери зможуть долучитися до очищення, демонтажу старих конструкцій та інших необхідних робіт, спрямованих на облаштування комфортного простору для внутрішніх переселенців та інших нужденних груп населення громади.

Такий підхід дозволить поєднати суспільно важливу діяльність із позитивним досвідом соціальної взаємодії та відпочинку на природі, популяризуючи волонтерський туризм у регіоні.

Координацію та організацію волонтерського туру здійснюватиме Благодійна організація «Гордість нації юа», яка активно сприяє розвитку волонтерського руху та підтримці соціальних ініціатив.

Таблиця 2.1 – Організаційний план створення волонтерського табору

Етап	Дата	Завдання	Відповідальні особи
Підготовчий етап 01.05.2025 – 25.05.2025			
Формування робочої групи	01.05.2025 – 10.05.2025	Призначення координаторів та відповідальних за логістику, культурну програму, харчування.	Керівник проєкту
Пошук і залучення волонтерів	15.05.2025 – 30.07.2025	Проведення інформаційної кампанії, відбір волонтерів, підписання договорів.	Відповідальний з комунікацій
Організація місця проживання	01.06.2025 – 30.07.2025	Узгодження проживання та харчування з базою відпочинку “Будівельник”.	Логістична група
Планування робіт на прихистку	01.06.2025 – 10.08.2025	Визначення обсягу робіт, закупівля матеріалів.	Координатор робіт на прихистку
Розробка культурно-освітньої програми	01.07.2025 – 20.08.2025	Підготовка вечірніх заходів, екскурсії містом Самар та виїзного заходу.	Культурний координатор
Реалізаційний етап 01.09.2025 – 07.09.2025			
День 1 Заїзд волонтерів	01.09.2025	Трансфер, реєстрація, поселення, ознайомча зустріч та інструктаж.	Відповідальний із поселення
Дні 2-6 Робота на прихистку	02.09.2025 – 06.09.2025	Очищення приміщень, демонтаж старих конструкцій, підготовка до ремонту.	Координатор робіт на прихистку
Вечірні заходи	02.09.2025 – 06.09.2025	Майстер-класи, інтерактивні ігри, тематичні вечори.	Культурний координатор
День 6 Екскурсійний тур містом Самар	07.09.2025	Організація екскурсії містом Самар із місцевим гідом.	Гід та культурний координатор

Продовження табл. 2.1

День 7 Виїзний захід	08.06.2025	Пікнік та активні ігри у лісовій зоні Самарівського району.	Логістична група
Підсумковий етап 08.09.2025 – 15.09.2025			
Оцінка результатів роботи	08.09.2025 – 12.09.2025	Аналіз виконаних робіт, збір відгуків.	Координатор проєкту
Підготовка фотозвіту та подяк	12.09.2025 – 15.09.2025	Публікація звіту у соцмережах, формування сертифікатів для волонтерів.	Відповідальний із комунікацій
Аналіз організації табору	15.09.2025	Підготовка рекомендацій для майбутніх програм.	Керівник проєкту

Джерело: сформовано автором за матеріалами [22, 25]

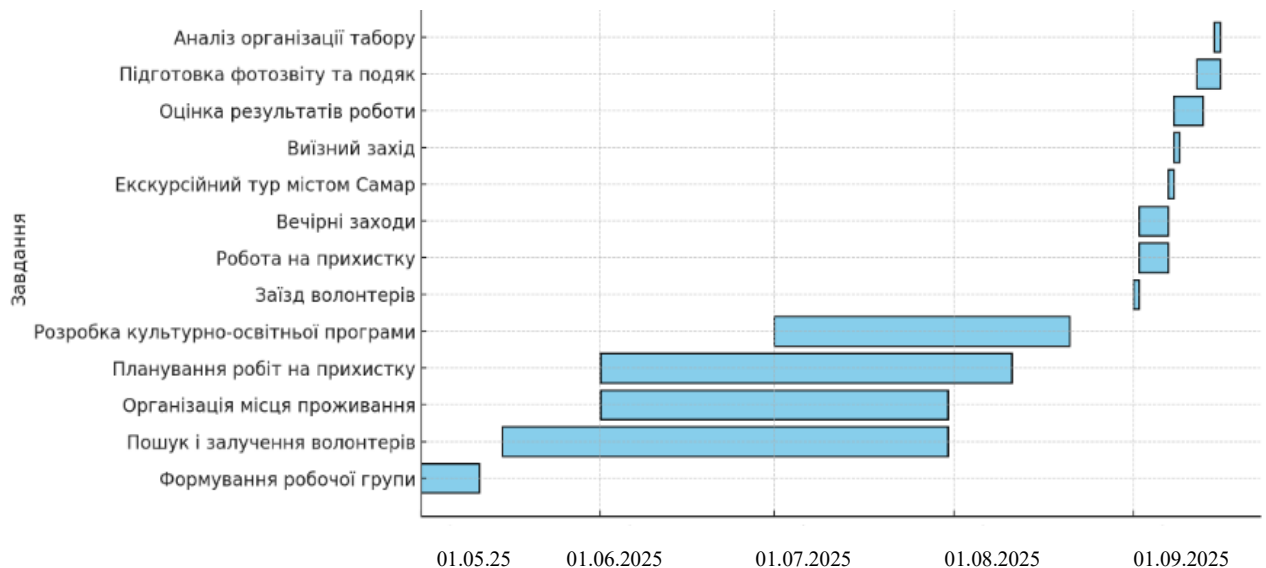

Рисунок 2.1 – Діаграма Ганта для організаційного плану волонтерського табору

Джерело: побудовано автором на основі табл. 2.1

Для забезпечення якісного набору волонтерів буде проведено інформаційну кампанію через наступні канали:

1. Платформа ГУРТ – розміщення оголошення про набір волонтерів із детальним описом проєкту.
2. Офіційний сайт Самарівської виконавчої влади – публікація анонсу із закликом до місцевих мешканців долучитися до ініціативи.

3. Сторінка Facebook благодійної організації «Гордість нації юа» – активне залучення підписників через соціальні мережі, взаємодія з потенційними волонтерами.

Загалом планується залучити 20 волонтерів. Відбір учасників здійснюватиметься шляхом заповнення реєстраційної форми, після чого буде проведена онлайн-співбесіда або телефонне інтерв'ю. Усі відібрані волонтери підпишуть договір про участь у проєкті.

Приклад оголошення про набір волонтерів:

Запрошуємо волонтерів до участі у благодійному таборі!

Коли? 1-7 вересня 2025 року

Де? м. Самар, проживання на базі відпочинку “Будівельник”

Що потрібно робити?

- допомагати в облаштуванні прихистку для внутрішньо переміщених осіб;
- брати участь в інтерактивних заходах та командних активностях;
- долучитися до культурно-освітньої програми.

Кого ми шукаємо?

- активних і небайдужих людей, віком від 18 років;
- готових присвятити 7 днів допомозі та співпраці в команді;
- з позитивним настроєм і бажанням змінювати світ на краще!

Що ви отримаєте?

- новий досвід та корисні навички.
- сертифікат про участь у волонтерському таборі.
- харчування та проживання на час табору – безкоштовно!

Як подати заявку?

Заповніть коротку анкету за посиланням: [посилання]. Заявки приймаються до 30 липня 2025 року!

Долучайтеся до доброї справи! Разом ми зробимо більше!

Для забезпечення комфортних умов перебування волонтерів буде проведено узгодження з адміністрацією бази відпочинку «Будівельник» щодо проживання та харчування учасників табору.

Волонтери будуть розміщені у 4-місних номерах бази відпочинку, які забезпечені: зручними ліжками, санвузлом, необхідними меблями для зберігання особистих речей.

Розселення буде здійснюватися з урахуванням гендерного поділу та побажань учасників (за можливості).

Організація харчування здійснюватиметься у три прийоми їжі:

1. Сніданок – проходитиме на базі відпочинку «Будівельник», включатиме гарячі страви, напої та основні продукти для насиченого початку дня.

2. Обід – буде доставлятися на місце виконання робіт у прихистку, буде привізний комплексний обід, що включатиме першу та другу страви, салат і напій.

3. Вечеря – також відбуватиметься на території бази відпочинку та матиме різноманітне меню з гарячими стравами.

Вся їжа буде узгоджена з адміністрацією бази відпочинку та постачальниками, враховуючи потреби волонтерів (запити щодо вегетаріанського меню, алергій тощо).

Даний етап є важливим для комфортного перебування волонтерів, тому особлива увага буде приділена якості проживання та харчування, аби всі учасники почувалися зручно та мали сили для продуктивної роботи.

Реалізація етапу «Роботи на прихистку» – цей етап передбачає визначення обсягу завдань, які виконуватимуть волонтери, а також підготовку необхідних матеріалів для проведення передремонтних робіт.

Під час волонтерського табору волонтери здійснюватимуть передремонтні роботи, зокрема: очищення приміщень від сміття та старих конструкцій; демонтаж старих дверей, шпалер, облицювальних матеріалів; підготовку стін і підлоги до ремонту (зачищення, вирівнювання); ґрунтування поверхонь перед нанесенням нових матеріалів.

Данні роботи є початковим етапом ремонту прихистку, після якого буде проведено фінансування та залучення професійних будівельників для основного ремонту (оздоблення, встановлення сантехніки, електромонтажні роботи тощо).

Оскільки волонтери виконуватимуть передремонтні роботи, великих обсягів матеріалів не потрібно, закупівля буде зосереджена на: робочих рукавицях; пакувальних мішках для будівельного сміття; ґрунтовці та

будівельних інструментах (шпателі, щітки, валики, молотки, викрутки тощо); засобах захисту (маски, окуляри для роботи з пилом).

Також буде організовано співпрацю з місцевими будівельними магазинами та постачальниками для отримання необхідних матеріалів і, за можливості, залучення благодійних внесків або спонсорської підтримки.

Щоб забезпечити ефективність роботи, буде розроблено графік виконання завдань із поділом на міні-групи, які виконуватимуть конкретні завдання. Кожна група працюватиме під керівництвом координатора робіт на прихистку, який буде стежити за процесом та розподіляти завдання.

Реалізація етапу «Підготовка вечірніх заходів, екскурсії містом Самар та виїзного заходу» – етап передбачає організацію дозвілля для волонтерів після робочих днів на прихистку, включаючи тимбілдингові заходи, культурно-освітню програму, екскурсію містом Самар та виїзний захід у лісовій зоні.

Вечірні заходи (понеділок – п'ятниця)

Щовечора після завершення роботи волонтери збиратимуться на організовані заходи для відпочинку, знайомства та розваг:

1. День знайомств і командотворення (понеділок)
 - інтерактивна гра «Живий ланцюг» для знайомства;
 - обговорення очікувань від табору;
 - квести та ігри для розвитку командної взаємодії.
2. Культурний вечір (вівторок)
 - презентації волонтерів про себе та свої інтереси;
 - перегляд короткометражного документального фільму про історію міста Самар;
 - жива дискусія про соціальне волонтерство в Україні.
3. Вечір талантів (середа)
 - відкрита сцена для всіх охочих – пісні, поезія, стендап, танці тощо;
 - творчі майстер-класи (Миколаївський розпис);
 - тематичні конкурси з призами.
4. Ігровий вечір (четвер)

- настільні ігри, мафія, брейн-ринг;
- етнічний танцювальний майстер-клас.

5. Прощальний вечір біля вогнища (п'ятниця)

- обмін враженнями та підбиття підсумків;
- пісні під гітару, розповіді історій;
- символічне вручення подарунків кожному учаснику [18].

Суботня екскурсія «Місто Самар: історія та архітектура»

Волонтери здійснять пішохідний тур, знайомлячись з історією та архітектурною спадщиною міста.

Таблиця 2.2 – Маршрут екскурсії для учасників волонтерського табору по місту Самар

№	Зупинка	Опис місця	Час на зупинку (хв)	Час на перехід (хв)
1	Лицей №11, Самар	Початок екскурсії, збір групи, короткий інструктаж та знайомство з маршрутом. Архітектурна пам'ятка кінця ХІХ століття. У 1930-х роках тут відкрили педінститут, який під час окупації використовувався як гестапо.	10	–
2	Площа Героїв	Патріотичне місце для вшанування видатних постатей міста.	10	5
3	Вулиця Гетьманська, 29	Архітектурна пам'ятка ХХ століття. Місце навчання письменника Івана Бгмута, штаб італійських військ під час війни.	15	4
4	Історико-краєзнавчий музей ім. П.І. Калнишевського	Будівля початку ХХ століття. Тут проживав і працював міський лікар, який загинув у роки війни.	10	3
5	Вулиця Гетьманська, 10	Пам'ятка архітектури 1908 р., у якій функціонував міськвиконком.	10	3
6	Вулиця Шевченка, 8	Архітектурна пам'ятка кінця ХІХ століття. Тут викладав український драматург, діяв драматичний гурток.	10	4
7	Вулиця Шевченка, 1	Перший у місті кінотеатр, що пізніше став кінотеатром «Авангард».	10	3
8	Свято-Троїцький собор	Головна релігійна пам'ятка міста, визначна своєю архітектурою.	30	4
	Всього		130	

Джерело: сформовано автором за матеріалами [11]

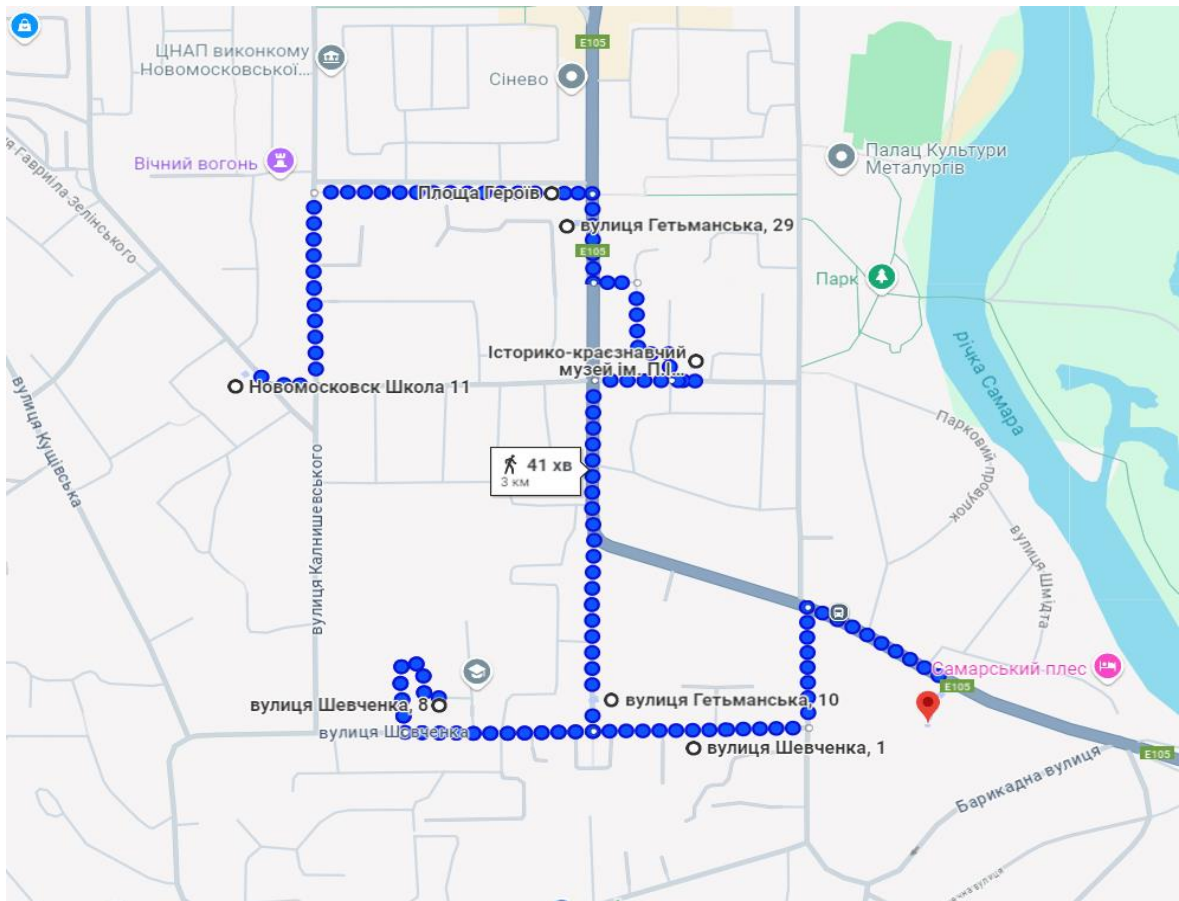

Рисунок 2.2 – Карта маршруту екскурсії для учасників волонтерського табору по місту Самар

Джерело: розроблено автором

У неділю буде організовано активний відпочинок у лісовій зоні Самарівського району: спільний пікнік з обідом на природі; командні спортивні ігри (волейбол, фрісбі, перегони на мішках); розслаблюючі активності (йога, медитація, слухання живої музики).

Даний етап допоможе волонтерам не тільки розслабитися після продуктивного тижня, а й зміцнити командний дух перед від'їздом.

Завершальний етап реалізації волонтерського табору спрямований на підбиття підсумків, аналіз виконаних завдань, оцінку ефективності проєкту та підготовку матеріалів для майбутніх ініціатив.

1. Аналіз виконаних робіт, збір відгуків, на цьому етапі відбувається:

- підрахунок обсягу виконаних робіт – документування та оцінка стану об'єкта до і після волонтерської діяльності;

- опитування волонтерів – збір анкетних даних щодо їхніх вражень, рівня організації, якості умов проживання, харчування та дозвілля;

- отримання відгуків від місцевої громади та партнерів – оцінка впливу волонтерської допомоги на подальший розвиток прихистку.

2. Публікація звіту у соцмережах, формування сертифікатів:

- підготовка звітних матеріалів: створення фотозвіту, публікація відео та статей у Facebook, Instagram та на сайтах партнерів (ГУРТ, Самарська виконавча влада, Благодійна Організація «Гордість нації Юа»);

- формування сертифікатів – розробка та персоналізоване оформлення подяк для кожного волонтера;

- вручення сертифікатів.

3. Підготовка рекомендацій для майбутніх програм:

- аналіз виявлених труднощів – складнощі в організації, розподілі обов'язків та комунікації;

- розробка пропозицій щодо покращення: оптимізація процесів, рекомендації щодо формату наступних таборів, вдосконалення логістики та взаємодії з партнерами;

- формування плану дій для наступного етапу відновлення прихистку: рекомендації щодо залучення професійних будівельників та можливих додаткових фінансувань.

Даний етап забезпечує закриття поточного проєкту та дає фундамент для подальших волонтерських ініціатив.

2.2 Розробка кошторису організації волонтерського табору

Складання кошторису є ключовим етапом у плануванні волонтерського табору, оскільки дозволяє чітко визначити необхідні витрати, оптимально розподілити ресурси та забезпечити ефективне використання фінансування. Завдяки детальному розрахунку можна передбачити всі необхідні статті витрат, знайти додаткові джерела фінансування та уникнути непередбачених

фінансових труднощів під час реалізації проєкту, що також сприяє прозорості та відповідальному управлінню коштами, що є важливим для довіри партнерів, спонсорів і самих волонтерів.

Таблиця 2.3 – Кошторис реалізації проєкту «Волонтерського табір» у місті Самар

Стаття витрат	Кількість	Ціна за одиницю (грн)	Загальна сума (грн)	Джерело фінансування
Проживання з харчуванням (сніданок і вечеря)	5 номерів (по 4 особи) * 7 днів	4000 грн/доба	28000	Спонсорська підтримка бази відпочинку
Комплексні обіди (привізні на місці робіт)	20 волонтерів * 7 днів	150 грн/обід	21000	Спонсорська підтримка закладів харчування міста Самар
Транспортні витрати (заїзд та виїзд волонтерів)	1 автобус (оренда на 2 дні)	3000 грн/день	6000	Благодійні внески
Закупівля матеріалів для передремонтних робіт	Орієнтовно	—	10000	Спонсори магазини будівельних матеріалів
Організація екскурсії містом Самар (послуги гіда, вхідні квитки, транспорт)	20 осіб	100 грн/особа	2000	Управління культури, спорту та туризму міста Самар
Організація виїзного заходу (пікнік, активності, трансфер)	20 осіб	300 грн/особа	6000	Кошти благодійної організації «Гордість нації Юа»
Підготовка інформаційної кампанії (друк матеріалів, реклама)	—	—	3000	Кошти благодійної організації «Гордість нації Юа», партнерська підтримка
Організація вечірніх заходів (матеріали для майстер-класів, реквізит для ігор, технічне забезпечення)	—	—	5000	Кошти благодійної організації «Гордість нації Юа»
Сертифікати та подяки волонтерам, подарунки	20 осіб	50 грн/особа	4000	Кошти благодійної організації «Гордість нації Юа»
Непередбачені витрати	—	—	5000	Кошти благодійної організації «Гордість нації Юа»
Загальна сума			90000	

Джерело: розраховано автором

Кошторис проєкту передбачає загальні витрати в розмірі 90 000 грн, які покривають основні потреби волонтерського табору, включаючи проживання, харчування, транспорт, закупівлю матеріалів, організацію культурно-освітніх заходів та інші витрати.

Основні джерела фінансування проєкту «Волонтерського табір»:

1. Спонсорська підтримка

- база відпочинку забезпечує безкоштовне проживання та часткове харчування для волонтерів, що становить 28000 грн.;

- заклади харчування міста Самар беруть на себе витрати на комплексні обіди для волонтерів – 21000 грн.;

- магазини будівельних матеріалів надають необхідні ресурси для проведення передремонтних робіт вартістю 10000 грн.

2. Благодійні внески громадян

- фінансування транспортних витрат (6000 грн) забезпечується через благодійні внески від партнерських організацій та небайдужих громадян.

3. Міський бюджет – Управління культури, спорту та туризму міста Самар підтримує проєкт, виділяючи кошти на проведення екскурсії (2000 грн).

4. Благодійна організація «Гордість нації Юа» - організація фінансує виїзний захід, пікнік, активності та трансфер (6000 грн), також вона забезпечує витрати на інформаційну кампанію (3000 грн), організацію вечірніх заходів (5000 грн), сертифікати та подяки волонтерам (4000 грн) та покриває непередбачені витрати (5000 грн).

Проєкт залучає різноманітні джерела фінансування, що дозволяє оптимально розподілити витрати та мінімізувати фінансове навантаження на окремі організації. Основний внесок забезпечують спонсорські кошти та благодійні організації, що свідчить про активну взаємодію з бізнесом та громадами.

Додаткове залучення фінансування, зокрема з муніципальних програм підтримки волонтерської діяльності, може сприяти розширенню можливостей табору в майбутньому.

Залучення різних джерел фінансування до реалізації волонтерського табору сприяє не лише ефективному розподілу ресурсів, а й формуванню культури співпраці та взаємопідтримки [2]. Така співучасть у фінансуванні проєкту об'єднує громаду міста Самар, залучаючи представників бізнесу, влади, благодійних організацій та місцевих жителів до спільної справи.

Це створює відчуття спільної відповідальності за розвиток міста, підвищує рівень соціальної активності та зміцнює довіру між різними учасниками громади.

Крім того, участь підприємців у підтримці волонтерської ініціативи підсилює їхній соціальний імідж, сприяючи розвитку соціально відповідального бізнесу. Завдяки такому підходу проєкт стане не лише корисним для безпосередніх учасників, а й надихне інші громади на реалізацію подібних ініціатив.

2.3 Оцінка соціально-економічної значущості проєкту «Волонтерський табір» як перспективного напрямку розвитку волонтерського туризму в місті Самар

Визначення короткострокових і довгострокових результатів проєкту «Волонтерського табору» є важливим етапом оцінки його ефективності та впливу на громаду міста Самар. Короткострокові результати дозволяють оцінити безпосередній ефект від реалізації ініціативи, включаючи покращення умов у прихистку, залучення волонтерів і активізацію місцевої спільноти. Довгострокові ж результати демонструють перспективи сталого розвитку волонтерського туризму, зміцнення соціальної відповідальності бізнесу та формування позитивного іміджу міста. Такий аналіз допомагає не лише оцінити успіх проєкту, а й визначити шляхи його подальшого розвитку та масштабування [13, 14].

Таблиця 2.4 – Визначення короткострокових та довгострокових результатів проєкту «Волонтерського табір» у місті Самар

Короткострокові результати	Довгострокові результати
Проведення передремонтних робіт у прихистку, покращення умов для проживання людей у складних життєвих обставинах.	Створення моделі волонтерського табору як регулярного заходу в місті Самар.
Формування команди волонтерів, їх особистісний розвиток та набуття нових навичок.	Розвиток волонтерського туризму як частини туристичної стратегії міста.
Залучення місцевої громади та бізнесу до соціальних ініціатив.	Підвищення рівня соціальної відповідальності серед мешканців та підприємців міста.
Проведення культурних заходів, екскурсій, що сприяють знайомству волонтерів з історією та культурою міста.	Створення позитивного іміджу міста Самар як відкритого до соціальних ініціатив населеного пункту.
Підготовка аналітичного звіту, сертифікатів волонтерам, формування рекомендацій для подальшої реалізації подібних проєктів.	Зміцнення міжсекторальної співпраці між органами влади, громадськими організаціями та бізнесом.
Популяризація ідеї волонтерського туризму через інформаційну кампанію.	Мотивація інших міст і громад до впровадження подібних ініціатив.

Джерело: сформовано автором

Щоб детально оцінити економічну ефективність проєкту «Волонтерського табір», можна розрахувати трудові витрати на основі мінімальної оплати праці та робочих годин волонтерів.

1. Оцінка витрат часу волонтерів

- кількість волонтерів – 20 осіб

- час роботи одного волонтера – 8 годин на день * 5 днів = 40 годин на одного волонтера

- загальний час для всіх волонтерів – 20 волонтерів * 40 годин = 800 годин

2. Оцінка вартості праці одного волонтера

Вартість часу одного волонтера можна визначити, виходячи з мінімальної заробітної плати в Україні. Припустимо, мінімальна зарплата становить 8000 грн на місяць (за 160 годин на місяць). Вартість 1 години роботи = 8000 грн / 160 годин = 50 грн/година

3. Оцінка загальної вартості праці волонтерів. Знаходимо загальну вартість часу роботи всіх волонтерів:

- вартість праці одного волонтера за весь період = 50 грн/год * 40 годин
= 2000 грн

- загальна вартість праці всіх волонтерів = 2000 грн * 20 волонтерів =
40000 грн

Економічна ефективність волонтерського табору за рахунок трудової участі волонтерів оцінюється в 40000 грн., вартість того часу, який волонтери могли б заробити, працюючи за мінімальною оплатою праці.

Розрахунок демонструє, що трудова участь волонтерів у проєкті забезпечує значну економію коштів, оскільки вони працюють без оплати, проте їхня праця має грошову вартість, яку можна враховувати при оцінці ефективності проєкту.

Оцінка соціальної ефективності проєкту «Волонтерського табір» в місті Самар є важливим етапом для розуміння його впливу на громаду та участь різних соціальних груп у його реалізації. Соціальна ефективність включає в себе не лише безпосередні результати від проведення проєкту, але й довгостроковий вплив на місцеву громаду, культуру та соціальні зв'язки.

Основні аспекти соціальної ефективності організації «Волонтерського табору»:

1. Розвиток волонтерства і соціальної активності – проєкт сприяє розвитку волонтерського руху в місті. Волонтери, зокрема молодь, отримують можливість реалізувати свої соціальні ініціативи, працювати разом над досягненням спільної мети. Залучення волонтерів до таких проєктів сприяє підвищенню їх соціальної відповідальності, особистісному розвитку та формуванню активної життєвої позиції.

- кількість залучених волонтерів – 20 осіб, що є значним внеском у розвиток волонтерської діяльності в місті;

- особистісний розвиток волонтерів – волонтери отримують нові знання та навички, що можуть бути корисними для їхнього подальшого життя,

наприклад, організація заходів, управління проектами, комунікація з різними соціальними групами.

2. Поліпшення умов життя у громадах – одним із важливих завдань табору є проведення передремонтних робіт у прихистках для внутрішньо переміщених осіб та людей, що перебувають у складних життєвих обставинах, забезпечуючи покращення умов проживання для тих, хто потребує допомоги [31].

Залучення волонтерів до цих робіт сприяє не лише покращенню фізичних умов, а й розвитку культури допомоги та співчуття серед громадян.

Поліпшення умов життя – виконання ремонтних робіт, забезпечення внутрішньо переміщених осіб комфортними умовами життя.

3. Залучення місцевої громади та бізнесу до соціальних ініціатив – проєкт сприяє згуртуванню місцевої громади та бізнесу через активну участь у фінансуванні та організації заходів. Підприємці, місцеві жителі та органи влади можуть співпрацювати для досягнення спільної мети, що сприяє розвитку соціальної відповідальності серед бізнесу [26].

Залучення бізнесу – спонсорська підтримка з боку місцевих підприємців не тільки забезпечує фінансування, але й підвищує соціальний імідж підприємств.

Громадське єднання – завдяки такій співпраці зростає соціальна відповідальність і формуються міцніші зв'язки між людьми, що позитивно впливає на моральний клімат в місті.

4. Зміцнення міжсекторальної співпраці – проєкт сприяє розвитку співпраці між органами влади, громадськими організаціями та приватним сектором. Завдяки цьому посилюється координація в реалізації соціальних ініціатив та створюються умови для більш ефективного використання ресурсів.

Міжсекторальна співпраця – взаємодія з міськими органами влади, благодійними організаціями та бізнесом створює стійкі партнерства, що забезпечує сталість соціальних ініціатив.

5. Мотивація до подальших ініціатив – успішна реалізація проєкту стимулює інші громади та організації до впровадження подібних ініціатив. Створення успішного прикладу може бути потужним поштовхом для розвитку нових соціальних проєктів як в місті, так і в регіоні.

Мотивація інших громад – результати проєкту можуть стати прикладом для інших громад, що дозволить масштабувати ініціативи на національний рівень [27].

Оцінка значущості проєкту «Волонтерський табір» як перспективного напрямку розвитку волонтерського туризму в місті Самар є важливим етапом для визначення потенціалу міста у створенні стійкої та інноваційної моделі для залучення туристів через соціальну діяльність. Волонтерський туризм стає все більш популярним у світі, і проєкт в Самарі може стати значним елементом цього напрямку. Ось основні аспекти значущості цього проєкту:

1. Залучення нових туристичних потоків – волонтерський туризм є новим трендом, який привертає увагу молодих людей, студентів, активістів та осіб, що шукають альтернативні способи подорожей. Цей тип туризму поєднує активний відпочинок і допомогу громадам, що створює унікальний досвід для учасників і дозволяє залучити нові потоки туристів:

- залучення міжнародних волонтерів – завдяки досвіду успішної організації волонтерських таборів в місті Самар, громада може стати популярним серед іноземних волонтерів, що приїжджають для виконання соціальних робіт, вивчаючи культуру, історію і природу міста.

- створення цільового туристичного сегмента – привернення людей, які зацікавлені у волонтерських заходах, дозволяє розвивати туризм, орієнтуючись на певний сегмент, а не тільки на традиційних туристів.

2. Підвищення соціальної відповідальності серед туристів – волонтерський туризм активно сприяє формуванню у туристів свідомості соціальної відповідальності [30]. Учасники таких проєктів не лише отримують нові враження від відпочинку, але й активно беруть участь у соціальних

ініціативах, що може позитивно вплинути на їхні погляди на соціальну справедливість, екологію та інші аспекти громадянської свідомості:

- соціальна відповідальність туристів – програма волонтерського туризму дозволяє формувати у туристів відчуття причетності до важливих соціальних змін у місцевих громадах.

- розвиток еко-туризму – взаємодія з природою та культурною спадщиною під час волонтерських активностей може сприяти розвитку екологічно свідомих туристичних практик, що сприятливо позначиться на охороні довкілля та природних ресурсів.

3. Покращення інфраструктури та розвитку туризму – проєкт «Волонтерський табір» передбачає проведення різноманітних робіт у рамках допомоги місцевим громадам, таких як ремонт соціальних об'єктів, підтримка культурних і природних пам'яток, що має довгостроковий позитивний ефект на розвиток інфраструктури та туристичних можливостей міста:

- покращення інфраструктури – реалізація проєкту допоможе не лише підтримати соціальні проєкти, але й покращити інфраструктуру міста, що буде цікаво для туристів, що шукають активні подорожі та культурно насичені заходи;

- розвиток туризму в регіоні – відновлення і збереження історичних пам'яток, а також забезпечення зручних умов для відпочинку та культурних заходів може стати основою для розвитку туризму у місті Самар.

4. Залучення місцевої громади та підприємців до волонтерської діяльності – проєкт сприяє залученню місцевих жителів до соціальних ініціатив, що є важливим для розвитку соціальної згуртованості в громаді. Підприємці та місцеві організації можуть брати участь у фінансуванні, організації та координації волонтерських заходів, що забезпечить сталість ініціатив:

- співпраця з місцевими підприємствами – спонсорство місцевих підприємств дозволить зміцнити соціальну відповідальність бізнесу і підвищити обізнаність про важливість волонтерської діяльності;

- активна участь громади – місцеві жителі можуть стати важливими партнерами в організації волонтерських заходів, що також сприяє розвитку спільноти та зміцненню місцевої ідентичності.

5. Формування позитивного іміджу міста Самар – проєкт «Волонтерський табір» є чудовим способом для міста Самар заявити про себе як осередок соціальних ініціатив та волонтерського туризму. Місто може стати важливим центром для волонтерських таборів і заходів, які привертають туристів, студентів та молодь, що зацікавлена у волонтерських проєктах:

- зміцнення іміджу міста – проведення такого проєкту дозволяє формувати позитивний імідж міста як культурного та соціально відповідального центру, що активно розвиває нові форми туризму;

- привернення міжнародної уваги – успішний проєкт привертає увагу як до міста, так і до України в цілому, допомагаючи місту вийти на міжнародну арену соціального туризму.

6. Економічні перспективи розвитку волонтерського туризму, як перспективний напрямок, волонтерський туризм може стати додатковим джерелом економічного розвитку для місцевих бізнесів, таких як готелі, кафе, транспортні компанії, туроператори та організації, що займаються активним відпочинком (табл. 2.5).

Економічний ефект для місцевої економіки – залучення туристів, які беруть участь у волонтерських проєктах, створює додаткові економічні можливості для місцевих підприємств, сприяючи росту економіки міста.

Проєкт має значний потенціал для стійкого розвитку в соціальній сфері, адже він сприяє формуванню культури волонтерства серед мешканців міста та залучає нові покоління до громадської діяльності. Підвищення рівня соціальної відповідальності, інтеграція різних соціальних груп та активізація місцевої громади є основою для подальшого розвитку табору як сталого елементу міського життя.

Реалізація волонтерського табору забезпечує стійкий економічний ефект завдяки створенню нових робочих місць, розвитку малого бізнесу та збільшенню попиту на місцеві послуги. Підвищення доходів малого бізнесу та залучення інвестицій у інфраструктуру міста створюють передумови для економічної стабільності та сталого розвитку цієї ініціативи.

Таблиця 2.5 – Оцінка ефекту від реалізації проекту «Волонтерського табір» у місті Самар

Тип ефекту	Опис ефекту	Ключові результати
Соціальний ефект	Волонтерський табір має значний вплив на соціальну згуртованість громади, розвитку волонтерської культури та підвищення соціальної активності. Це сприяє розвитку громадянської відповідальності серед місцевих жителів та залученню до спільної справи.	Залучення місцевої громади – місцеві жителі активно беруть участь у підготовці та організації волонтерського табору, що сприяє соціальній інтеграції.
		Розвиток волонтерства – підвищення рівня волонтерської активності в місті, що дає поштовх до створення нових соціальних ініціатив.
		Підвищення соціальної відповідальності – взаємодія між різними групами населення та громадськими організаціями сприяє формуванню культури соціальної відповідальності.
		Залучення молоді – молодь отримує можливість долучитися до корисної діяльності, що сприяє розвитку їх особистісних якостей, соціальних навичок та цінностей.
Економічний ефект	Вплив на економіку міста через розвиток нового напрямку в туризмі, створення робочих місць і зростання економічної активності у сфері послуг (харчування, проживання, транспорт). Це також включає вплив на розвиток інфраструктури та підвищення попиту на місцеві послуги.	Підвищення попиту на місцеві послуги – організація табору сприяє розвитку місцевого бізнесу, особливо в сфері готельного та ресторанного обслуговування, а також надавачів транспортних послуг.
		Створення робочих місць – для забезпечення потреб табору створюються нові тимчасові робочі місця в різних сферах – від транспорту до організації культурних заходів.
		Залучення інвестицій – підвищення інтересу до розвитку інфраструктури міста з боку державних та приватних інвесторів, а також благодійних організацій.
		Стимулювання малого бізнесу – спільна діяльність з підприємцями місцевих магазинів, кафе, закладів харчування, що стимулює їхній розвиток і розширення.
		Підвищення туристичного потоку – залучення нових туристів, які приїжджають для участі в таборі чи відвідин міста під час заходів, що організуються для волонтерів.

Продовження табл. 2.5

Розвиток туризму у місті	Волонтерський табір є потужним інструментом для розвитку волонтерського туризму в місті Самар, допомагає формувати позитивний імідж міста та розвивати туристичні можливості через соціальні ініціативи.	Залучення туристів-волонтерів – місто отримує новий тип туристів, які зацікавлені в участі у волонтерських програмах, що підвищує інтерес до міста серед міжнародної та національної аудиторії.
		Модернізація туристичної інфраструктури – розвиток об'єктів туризму, таких як готелі, туристичні маршрути, а також розширення послуг для туристів (транспорт, гіді, культурні програми).
		Підвищення культурної привабливості міста – проведення культурних та освітніх заходів, екскурсій по місту, знайомство волонтерів з історією, культурною спадщиною та традиціями Самар, що створює додаткову цінність для туристів.
		Покращення іміджу міста – місто стає відомим як відкритий, соціально активний центр для волонтерів, що приваблює нових відвідувачів і туристів, а також підвищує престиж на рівні регіону.
		Партнерства з туристичними агентствами – місто може розвивати партнерські відносини з туристичними агентствами, які спеціалізуються на організації волонтерських поїздок, що забезпечить збільшення туристичних потоків.

Джерело: сформовано автором

Волонтерський табір відкриває нові можливості для розвитку волонтерського туризму в місті. Його реалізація дозволяє залучати нових туристів, покращувати туристичну інфраструктуру та популяризувати місто як центр соціально-активного туризму. Це також сприяє розвитку довготривалих партнерств з туристичними агентствами та іншими організаціями, що забезпечить стабільний потік туристів у майбутньому. Завдяки популяризації волонтерства та міжнародному залученню волонтерів з різних країн, табір може стати міжнародною платформою для обміну досвідом, ідеями та культурними цінностями. Це підвищує значення міста Самар на національному рівні та створює передумови для залучення міжнародних грантів і підтримки. Розвиток інфраструктури для проведення волонтерського табору (готелі, транспорт, культурні об'єкти) стане основою сталого розвитку волонтерського туризму в місті. Це сприятиме впровадженню нових проєктів, покращенню якості життя та підвищенню туристичної привабливості.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами кваліфікаційної роботи бакалавра сформовано наступні висновки:

1. З початком повномасштабного вторгнення в Україні міста стали осередками активної волонтерської діяльності. Громадські організації, бізнеси та окремі громадяни об'єднали зусилля для надання гуманітарної допомоги, підтримки внутрішньо переміщених осіб, плетіння маскувальних сіток, збору коштів для Збройних Сил України та забезпечення логістики важливих вантажів. Волонтерські штаби швидко сформувалися в багатьох регіонах, демонструючи приклад самоорганізації та солідарності. Такі ініціативи стали ключовими для підтримки життєдіяльності громад в умовах війни.

2. Волонтерська діяльність набула масштабного розвитку по всій Україні, і місто Самар не стало винятком. Громадські організації та ініціативні групи активно долучилися до збору гуманітарної допомоги, підтримки військових, плетіння маскувальних сіток та допомоги внутрішньо переміщеним особам. Місцеві волонтери організовували логістику важливих вантажів і надавали посильну підтримку громаді, демонструючи згуртованість, ініціативність і високий рівень соціальної відповідальності.

3. Аналіз можливостей і загроз міста Самар дозволяє зробити висновок, що громада має значний потенціал для реалізації нових проєктів, спрямованих на соціально-економічний розвиток. Незважаючи на існуючі виклики, зокрема військові та демографічні ризики, місто демонструє перспективи розвитку людського капіталу та оптимізації інфраструктури. Особливо важливою є можливість об'єднання молоді для активної участі у волонтерських ініціативах. Створення волонтерських програм може стати основою для формування волонтерських таборів, які не лише сприятимуть згуртуванню громади, а й залучатимуть нові ресурси для розв'язання актуальних соціальних та інфраструктурних проблем. Така діяльність стане важливим внеском у підтримку місцевого населення та розвиток громадянського суспільства, а також підвищить роль молоді як рушійної сили позитивних змін у місті.

4. Через повномасштабне вторгнення російської федерації, яке розпочалося 24 лютого 2022 р., станом на 1 січня 2025 р. кількість ВПО зростає до 11,8 тисяч осіб. Понад 5,2 тис. ВПО орендують житло, що свідчить про часткову можливість самостійного вирішення житлового питання. Водночас 1,2 тис. осіб проживає у прихистках, що становить близько 10% від загальної кількості ВПО у 2024 р. Співвідношення між тими, хто орендує житло, та тими, хто проживає у прихистках, демонструє, що не всі ВПО можуть дозволити собі оренду житла через обмежені фінансові можливості, що особливо стосується багатодітних родин, літніх людей та осіб, які втратили стабільне джерело доходу.

Для вирішення зазначених проблем необхідно розширювати мережу прихистків та забезпечувати їх належними умовами для тривалого проживання; сприяти створенню програм із часткової компенсації оренди житла для соціально вразливих категорій ВПО; залучати волонтерів і місцеві громади до організації допомоги переселенцям у пошуку тимчасового житла та побутового облаштування.

У місті Самар є приміщення на балансі влади, які можна використати для прихистків ВПО. Перед ремонтом їх потрібно очистити від сміття, пилу, старих меблів та непотрібних конструкцій. Для цього необхідно залучити волонтерів, які протягом 4-5 днів виконуватимуть: прибирання та вивезення відходів; демонтаж старих перегородок та конструкцій; підготовку приміщень до ремонту. Ефективність робіт залежить від чіткої координації, забезпечення волонтерів необхідним інвентарем та залучення досвідчених громадських організацій, що дозволить швидко підготувати приміщення до ремонту й створити прихистки у найкоротші терміни.

5. Благодійна організація «Гордість нації ЮА» має потенціал для організації волонтерських турів, що дозволить розширити масштаби діяльності та залучити волонтерів з різних регіонів України. Завдяки досвіду в організації гуманітарної допомоги та облаштуванні прихистків, вона може ефективно координувати волонтерські ініціативи, спрямовані на підтримку

місцевих громад. Одним із таких напрямів є волонтерський туризм, що поєднує добротність із культурним та особистісним розвитком. Самар та його лісові локації мають значний потенціал для таких ініціатив. Завдяки залученню волонтерів до екскурсійної діяльності та передремонтних робіт у прихистках можна створити унікальний досвід, який сприятиме розвитку громади та підтримці тих, хто цього потребує. Для реалізації цієї концепції – організація роботи волонтерського табору – розроблено два основні напрями: проведення волонтерських екскурсій та реабілітаційних заходів у лісах Самарівського району; залучення волонтерів для виконання робіт у прихистку.

6. Залучення різних джерел фінансування до реалізації волонтерського табору сприяє не лише ефективному розподілу ресурсів, а й формуванню культури співпраці та взаємопідтримки. Така співучасть у фінансуванні проєкту об'єднує громаду міста Самар, залучаючи представників бізнесу, влади, благодійних організацій та місцевих жителів до спільної справи. Це створює відчуття спільної відповідальності за розвиток міста, підвищує рівень соціальної активності та зміцнює довіру між різними учасниками громади.

7. Проєкт має значний потенціал для стійкого розвитку в соціальній сфері, адже він сприяє формуванню культури волонтерства серед мешканців міста та залучає нові покоління до громадської діяльності. Підвищення рівня соціальної відповідальності, інтеграція різних соціальних груп та активізація місцевої громади є основою для подальшого розвитку табору як сталого елементу міського життя. Реалізація волонтерського табору забезпечує стійкий економічний ефект завдяки створенню нових робочих місць, розвитку малого бізнесу та збільшенню попиту на місцеві послуги.

Волонтерський табір відкриває нові можливості для розвитку волонтерського туризму в місті. Його реалізація дозволяє залучати нових туристів, покращувати туристичну інфраструктуру та популяризувати місто як центр соціально-активного туризму. Це також сприяє розвитку довготривалих партнерств з туристичними агентствами та іншими організаціями, що забезпечить стабільний потік туристів у майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про волонтерську діяльність» із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 5 липня 2012 року N 5073-VI. <https://www.ifrc.org/docs/IDRL/Volunteers/Law%20of%20Ukraine%20on%20Volunteering%20Activity.pdf>
2. Барвінок Н. В., Барвінок М. В. Вплив російсько-української війни на туризм в Україні та перспективи його розвитку в майбутньому. The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects: Scientific monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2022. С. 24-32. URL: <http://surl.li/rafcia>.
3. Бондаренко А., Вдовцов Ю. Посібник по роботі з волонтерами. Київ, 2021. 164 с. URL: https://caritas.ua/wp-content/uploads/2022/02/5_ukr_digital_whole.pdf
4. Вектори розвитку туристично-рекреаційних систем Дніпропетровської області / М.В. Белобородова, Л.С. Безугла, А.В. Бессонова, Л.А. Бондаренко, Т.В. Герасименко; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». Дніпро: Журфонд, 2024. 186 с. URL: <https://surl.lu/wuiaqf>.
5. Відновлюйся разом із країною. Платформа Будуємо Україну разом. URL: <https://www.bur.org.ua/volonteryty>.
6. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики: аналіт. доп. К.: НІСД, 2015. 36 с.
7. Волонтерський туризм: як іноземці можуть допомогти Україні під час подорожі: <https://visitukraine.today/uk/blog/5584/volunteer-tourism-how-foreigners-can-help-ukraine-while-traveling>.
8. Волонтерська діяльність: особливості, основні напрямки та цікаві факти. <https://elektro-poltava.lycey.org.ua/news/09-40-23-01-11-2022>.

9. Геваковська М. Волонтерський туризм. *Вісник Львівського університету. Серія географічна*. 2013. Вип. 43(1). С. 178-183. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Geograf_2013_43\(1\)_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Geograf_2013_43(1)_24).

10. Де на Дніпропетровщині мешкає найбільше переселенців. URL: <https://www.hirchytsya.com.ua/de-na-dnipropetrovshchyni-meshkaie-najbilshe-pereselentsiv/>

11. Дніпропетровщина: сім туристичних родзинок. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29989296.html>.

12. Кирилюк І., Чвортко Л. Волонтерський туризм як інструмент соціальної інтеграції вимушено переміщених осіб під час російського воєнного вторгнення. *Економічні горизонти*. 1 (23). С. 80–91. [https://doi.org/10.31499/2616-5236.1\(23\).2023.273362](https://doi.org/10.31499/2616-5236.1(23).2023.273362)

13. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними дестинаціями: підручник. Вінниця: «ПП «ТД Едельвейс і К», 2017. 322 с.

14. Марченко О.А. Концептуальні засади регіонального розвитку туристичної індустрії. *Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка*. 2017. Випуск 10. С. 454-458. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/79.pdf.

15. Місто на Самарі. URL: Історична довідка <https://novomoskovsk-rada.dp.gov.ua/pro-misto/istorichna-dovidka>.

16. Самарівська міська рада. Офіційний сайт. URL: <https://samar-rada.dp.gov.ua/>

17. Офіційна сторінка на Facebook. Благодійна організація «Благодійний фонд «Гордість нації ЮА». URL: <https://www.facebook.com/nprideua>

18. Панухник О.М. Інноваційний потенціал регіонального розвитку туризму та рекреації із залученням молодіжного ресурсу: передумови формування та векторність управління. *Галицький економічний вісник*. № 2 (49). 2015, С. 5-12.

19. Партисипативне відновлення в громадах. Путівник-досвід БУР громадам. URL: <https://surl.li/onuyii>.

20. Пацюк В. С., Василенко А. І., Святецький В. Ю. Волонтерський туризм: концептуальні засади. Географія та туризм : матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (м. Харків, 28 лютого 2024 р.) / за заг. ред. П. І. Лоцмана. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2024. С. 447–453.

21. Програми соціально-економічного та культурного розвитку м. Самар на 2025 рік. URL: <https://novomoskovsk-rada.dp.gov.ua/vsi-normativni-akti/pro-zatverdzhennia-prohramy-sotsialno-ekonomichnoho-ta-kulturnoho-rozvytku-m-samar-na-2025-rik>.

22. Путівник з волонтерства в Україні: законодавство, менеджмент, найкращі практики. URL: <https://surl.li/vycsvu>.

23. Папченко О.О. Можливості розвитку волонтерського туризму в Україні. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених: Розвиток туристичного бізнесу, економіки та підприємництва: виклики сьогодення 26–27 вер. 2024 р. Дніпро. НТУ «ДП». С. 29-32. URL: <https://surl.li/uakqyz>.

24. Рецепт успіху: «Волонтерські мандри Україною». Портал ГУРТ. https://gurt.org.ua/recipes_success/20524/

25. Школа волонтерів: Навчальний посібник/ За заг.ред. Г.С.Скитьової [Авторський колектив: Брик Я.А., Говорун Н. В., Дементьєв В.В., Лашук О.М., Мельник О.В., Потій О.В., Скитьова Г.С., Тищенко М.П.]. К: 2016. 166 с. URL: <http://poruch.ua/wp-content/uploads/2017/01/Posibnik-VGO-PORUCH.pdf>

26. Almela M. (2020) Volunteer tourism: Characterization and debates of a global phenomenon. URL: <https://cutt.ly/>

27. Bezuhla L., Herasymenko T., Bieloborodova M. Volunteering and Volunteer Tourism: Challenges and Realities. *Green, Blue and Digital Economy Journal*. 2020. 3(2), 1-8. <https://doi.org/10.30525/2661-5169/2022-2-1/>.

28. Brown, Sally A. Voluntourism-Traveling with a Purpose: Understanding the Motives and Benefits. Theses and Dissertations. Pro Quest. 2015. January, 1–125.

29. Clarity-project. Інформація про Благодійну організацію «Благодійний фонд «Гордість нації ЮА». URL: <https://clarity-project.info/edr/44890831>

30. Elliott, Dorinda. Giving Back: A Special Report on Volunteer Vacations. 2017. CNT. URL: <http://www.cntraveler.com/stories/2013-01-15/volunteervacations-rewards-risks>.

31. Mehra T., Thorley A. Foreign Fighters, Foreign Volunteers and Mercenaries in the Ukrainian Armed Conflict. 2022. URL: <https://cutt.ly/2NjMvJs>